

MESERIASUL AZ IPAROS DER GEWERBETREIBENDE

MUNKAADÓK LAPJA — ERDÉLYI IPAR

Erdély és Bánság kis- és középipar-
sainak hetilapja. — Az Ipartestületek
Szövetsége, az aradi Iparos Ötthon, az
Ipari Szindikátusok, a Romániai Epi-
tőmesterek Szövetsége és a Timisoarai
Vendéglősök és Kávésok Ipartestülete
hivatalos lapja. Együtt a timisoarai
„Az Iparos”-sal és a „Fodrász Újság”-
gal.

„Tiszteled a tisztes
ipart!”

Evangelhia şi munca

De Dr. Grigorie Gh. Comşa

Episcopul Aradului

Invitarea de a scrie un articol în foaia „Meseriaşul”, o primesc cu bucurie, pentru că văd în gestul acesta recunoaşterea unui adevăr: în ameţitoarea goană a vitezei omul are nevoie de linişte sufletească, de mângâiere. Căci s'a înmulţit numărul fabricilor, atelierele şi motoarelor, dar inima omului nu a primit mai multă linişte... sunt doar atâtea sbuciumări pentru traiu, unele fabrici au amuţit, altele au redus salariile, iar iubirea între patroni şi muncitori nu s'a sporit.

În asemenea împrejurări este înduioşător de frumos, că D-Voastră cereţi să vorbească şi acela, cari propovăduiesc Evangelhia celui ce şi-a petrecut copilăria în casa testarului din Nazaret. Azi, în epoca muncii, trebuie să vedem că Iisus din Nazaret tocmai muncii i-a dat cea mai divină strălucire.

Înainte de Iisus vedem că munca era considerată un blestem. În Cartea Facerii (Cap. III. v. 17) se zice către Adam: „Blestemat să fie pământul întru lucrurile tale: întru necazuri vei mânca dintr'insul în toate zilele vieţii tale”... „În sudoarea feţii tale vei mânca pâinea ta”...

În mitologia greacă citim că Prometeu prin muncă grea a adus focul din cer iar nu l-a adus ca un dar al zeilor. Istoricul grec Xenophon zice că Socrate privea pe muncitori cu dispreţ şi îi considera ca o grămadă de pantofari, zidari,

yerari, plugari. Înteleptul Plato încă zice că muncitorul este un rob care îşi vinde munca pe bani. El priveşte atelierul ca ceva înjositor. Aristotel zice că industriaşul este un instrument insufleţit.

La Romani era la fel. Cicero în o carte a sa despre ofiţii zice că industria e ocupaţie din lumea de jos. Muncitorul era sclav şi era privit ca animalul.

Mântorul Hristos a schimbat aceste lucruri. Iisus era numit de concetăţenii săi: „fiul teslarului” (Matei 13. v. 55) ba îi ziceau şi „teslarul”, cum citim la evanghelistul Marcu. Iisus a muncit în atelier ca să ajute lui Iosif, care l-a crescut. Minunat este să ştim că El era insufleţit pe muncă, mâinile Lui de muncă erau aspre, faţa arsă de soare şi sudori curgeau de pe fruntea Lui!

Iisus a fost Acela, care a zis: „Vrednic este lucrătorul de plata sa” (Luca 10. v. 7).

În parabola cu lucrătorii viei, El arată că răsplata trebuie câştigată prin muncă.

În parabola fiului pierdut Iisus arată pe fiul, care dela plăceri se întoarce acasă la muncă. Iisus ne arată că dacă Dumnezeu hrăneşte păsările cari nu muncesc, cu atât mai mult va răsplăti ostenala celui care munceşte. Iisus spune că munca nu este o pedeapsă pentru păcat, căci înainte de păcat chiar, omul din raiu era pus să cultive grădina raiului. Munca este deci o binecu-

vântare dela Dumnezeu. Cine munceşte aduce deci jertfă lui Dumnezeu.

Deci cu toţi să muncim jertfind puterile noastre pe altarul patriei române. Să iubim pe Hristos, care a iubit şi iubeşte pe muncitori.

Iubirea lui Hristos cere jertfe, eaci Golgota este simbolul jertfei, dar şcoala şi teatrul, industria, tehnica şi comerţul fără Hristos, nu vor produce ideea de jertfă şi deci iubire nu va fi. Aduceţi-Vă deci aminte salvatori al lumii, că Hristos a iubit pe muncitori, căci în atelierul din Nazaret a crescut, dar şi voi muncitorilor aduceţi-Vă aminte, că muncitorii cei buni au iubit pe Hristos că le-a binecuvântat munca. Mai de demult, în evul mediu, Crucea lui Hristos era la loc de frunte în fiecare atelier şi fabrică pentru că atunci munca era privită ca a binecuvântare dela Dumnezeu şi făcută în numele lui Dumnezeu. Muncitorul de atunci privea cu ochii curaţi la crucea de pe peretele fabricii, sorbind dintr'însa putere de muncă şi încredere precum şi iubire către patron, iar patronul privind crucea, se umplea de duhul dreptăţii şi al iubirii către muncitor. Hristos Mântuitorul ne va da şi nouă putere să înţelegem, că fără El nu vom avea oameni cinstiţi, vrednici de crezământ şi gata de jertfă controlându-şi faptele lor. Avem azi putere asupra paratrăznetului şi asupra aerului, pe care îl străbatem cu paseri minunate ale tehnicii, dar asupra patimilor omeneşti n'avem putere, numai Hristos le poate porunci, cum a poruncit mării, boalelor şi morţii.

Să muncim deci prin credinţă. Prin Credinţă Newton a smuls naturii taina legii mişcării. Credinţa a insufleţit pe Keppler în munca sa ostentatoare. Dalton şi Faraday cu suflet credincios au muncit. Nu cu opaiţul îndoielii ucigătoare a căutat Herschel spre cerul instalat, căci precum zice Ampere, „îndoiala este cel mai mare chin pe care omul îl îndură pe pământ”.

Să muncim cu credinţă, lăudând pe Dumnezeu!

Oktató regék a Holdról

† MÓRA FERENC.

I.

Az égnek a Nap a cárja, a Hold meg a cárnője. Csakhogy amikor összepárosodtak, akkor már mind a kettő özvegy volt és mind a kettőt tömérdek csillag-gyerek vette körül. Azidőben éjszaka is fényesebb volt az ég, mint most nappal, mert a cár, meg a cárnő mindig együtt sétáltak és mind a kettő körül ott nyüzsgölöttek a gyermekek.

Egyszer azt mondja a Nap a Holdnak:

— Annyi a gyerek, hogy egyszer leszorítanak bennünket az égről.

— Leszorítanak bennünket az égről — sóhajtottá alázatosan a Hold is.

Máskor megint azt mondja a Nap, vörösre gyulladva a méregtől:

— Valamit kellene csinálni ezzel a sok ténfergő kölyökkel.

— Valamit csinálni kellene velük, — hagyta rá engedelmesen a Hold.

Utoljára a Nap azt is megmondta, mit csináljanak.

— Öljük meg őket!

— Hát öljük meg őket.

— Kiki a magáéit.

— Kiki a magáéit.

A Nap végre is hajtotta a szándékát, mind agyonnyilazta a gyerekeit s azóta ő csillag nélkül sétálgat az égen. A Holdnak azonban nem volt szíve a maga gyermekeit elpusztítani, hanem elbújt velük a pincébe. Azóta aztán nem mer a cár

szeme elé kerülni, csak olyankor szellőzködik elő a gyerekeivel együtt, mikor az ura lefekszik. Néha a cárnak eszébe jut este, meg reggel az asszony, olyankor sok vutkit iszik fájdalmában, attól pirosodik úgy ki a képe.

Ezt mesélik a Holdról a szibériai jakutok, a kik tán még most sem tudják, hogy a cárt Stalin-nak hívják.

II.

A Hold valamikor földi ember volt, angol prémvadász, piros a képe, mint a nyers hus és tele a zsebe arannyal.

— Hogy mén a sorotok, édes testvéreim? — kérdezte egyszer a vörösbőrű népeket, mikor elvetődött közéjük a Hudson partjára.

— Korog a gyomruk az éhségtől, — felelték a vörösbőrűek.

— No majd nem korog, ha én megetetek benneteket az én kenyermemmel, édes testvéreim, — mondta a pirosképű prémvadász és megetette az ő kenyérével. És akik ettek belőle, azoknak csakugyan nem korgott többet a gyomruk, mert a pirosképű prémvadász kenyere meg volt mérgezve.

Aztán a prémvadász tovább ment az Ohio partjára és ott is megkérdezte a népeket, hogy hogy mén soruk? A férfiak összeszorították a szájukat és elfordultak tőle, de az asszonyok körülviháncolták az idegent és kellették magukat az szonyszkodás szerint.

— Nem kellett nekem, — fintorgatta az orrát a prémvadász, — hiszen nektek még ingetek sincs.

Az asszonyok megkérték, hogy ruházza fel őket a maga hazájából. Csakhogy azok a ruhák

himlős halottakról voltak lehuzva és mikor az asszonyok magukra szedték őket, a népek mind elmentek az Ohio partjáról a másvilági vadászmezőkre. Olyan sokan voltak, hogy a Nagy Szellem alig tudott nekik helyet csinálni és mikor meghallotta, miért vándoroltak ki a földről, nagyon megharagudott a pirosképű prémvadászra. Kihajolt a csillagos vigvamjából és lekialtott a földre:

— Hej, te pirosképű ember, mit csináltál vörösképi testvéreiddel?

A pirosképű embernek elállt a szava az ijedségtől, a képe pedig fehér lett, mint a vászonzacskó. A Nagy Szellem kimondta rá az ítéletet, tet.

A te neved ezután Fehér Arc lesz, a gyerekeid is mind fehérarcuak lesznek, téged pedig halálod után nem eresztelek be az égbé, hanem olyan helyre teszlek, ahol mindenki láthatja, hogy megátkoztalak.

Igy lett a Fehér Arcból halála után megátkozott holdvilág az égen. Az ördög minden két hétben meg akarja enni, de olyan rossz ize van, hogy mindig kiköpi. A foltok a Holdon az ördög fogainak a helyei.

Ezt mesélik a Holdról azok az indiánok, akik nem teszik le a doktorátust.

III.

Es abban az időben történt, mikor a csillagok még szabadon jöttek-mentek az égen, a földre is leszaladoztak, a nagyobb félretaszította a kisebbeket, az erősebb megtépázta a gyöngébbek az aranyhaját, az élelmesebb a gyámoltalagabbat küldte maga helyett lámpásnak, szóval

A timisoarai vendégiparosok ipartestülete a legagilisabb szakmai iparosszervezet az ország területén

Alig van problémája a vendégipari szakmának, amelyben legalább részlet-eredményt ne ért volna el a timisoarai vendéglős-ipartestület. Az eredmények kivívását heroikus küzdelem előzte meg. Olvashat kérvény egyetlen sérelem ügyében.

Fel kell figyelnie az ország iparosságának azokra a példamutató eredményekre, amelyeket a timisoarai szakmai intézmény évi közgyűlése felsorakoztatott.

A Timisoarai Vendéglősök, Kávésok és Szállások Ipartestülete a hó 21-én, szerdán tartotta meg közgyűlését saját helyiségében. A közgyűlésen úgy a városi, mint a vidéki italmérők igen nagy számban jelentek meg.

10 órakor nyitotta meg Mednyánszky István elnök a közgyűlést. Az elnöki beszámolóban rámutatott arra a hősi küzdelemre, amelyet az ipartársulat az elmúlt esztendőben vívott, hogy tagjai érdekeit megvédje.

Sikerült az ipartestületnek a látványossági adót törölni, de csak többszörös bírói ítélet után, olyan helyiségekre, ahol belépő díjat nem szednek.

A záróra-díjak súlyos megterhelését nem sikerült megszüntetni. Többszöri kérelmezés és tárgyalás után a belügyminisztérium hajlandónak mutatkozott arra, hogy a záróra-díjakat a felére szállítsa le, de nem általánosságban, hanem csak egyéni kérelmekre. Ebben az ügyben

az ipartestület nem kevesebb mint 56 kérvényt nyújtott be és a kérvények felét sikerült kedvezően elintéztetni.

A múlt év őszén a Vaida-kormány új szesz-törvényt készített elő, amelynek bizottsági tárgyalásán Becsky Dezső főtitkár okt. 12, 13, 14, 15-ig résztvett és

sikerült is a tervezeten előnyös változtatásokat elérni.

Bajnos, a kormányváltozással ez a törvényjavaslat lekerült a napirendről.

A munkamarai törvény értelmében felállított munkakamarába a hatóságok a vendégipar műveit is be akarták vonni,

sikerült azonban meggyőző érvelés után a kötelezettség és a vele járó jelentős terhek alól mentesíteni a vendégiparosokat.

A brevet-kicserélési akcióban a vezetőség semmi különösebb veszélyt nem látott. De mivel szerzett jogokról volt szó,

az alkotmány-törvény 17. paragrafusa alapján memorandummal fordult a szeszmonopol vezérigazgatóságához, amely meghajolt az érvek igazsága előtt és

csak az 1930. július 1. után kiadott engedélyek becserélését rendelte el.

Sok visszás helyzetet, számos birságolást idézett elő az ugynevezett éttermi engedélyek italmérési idejének szabályozása, amelyre nézve szintén terjedelmes memorandumban fordult a vezetőség a szeszmonopol vezérigazgatóságához. Sikerült is eredményképpen elérni, hogy

csak a korlátozások megszűntek, ha az illetők lemondtak a brevet-ükről kedvezményéről, amely a törvény értelmében ezért a korlátozásért jár nekik.

Tíz esztendő óta folytat harcát a timisoarai Vendéglősök Ipartestülete a zenejogdíj ügyében, amelyet a törvény hiányos intézkedései miatt a munkaadóra hárítottak, holott tulajdonképpen azokat illetné, akik a zenét szolgáltatják. Az ipartestületnek ma is az a véleménye, hogy

ennek a jogdíjnak megfizetése nem a vendégiparost kötelezi.

A kultuszminisztériumban jelenleg ott fekvő emlékirat reményt nyújt arra, hogy talán

hosszu esztendőök küzdelme után sikerülni fog ezt is kedvezően elintéztetni.

Számos esetben sikerrel járt közbe a Vendéglősök Ipartestülete a kormánynál a

vidéki vendéglősök és korcsmárosok jogbérének, a közlegek számára való méltányos kivétele iránt.

Igen sokszor interveniált a szeszmonopol vezérigazgatóságánál és a megye prefektusánál. Remény van arra, hogy

az új törvény-tervezet est a 3-20.000 lejig terjedő jogbért meg fogja szüntetni.

Eros küzdelmet fejtett ki végül a Vendéglősök Ipartestülete az adók és brevet-illetékek leszállítása érdekében. Ez a harc részben eredményel is járt az új kormány ígérete az ügy elintézésére alapos reményt nyújt.

A közgyűlés úgy az elnöki, mint a többi beszámolókat nagy meglepéssel vette tudomásul és a felmentvényt megadta.

Az új választás eredményeképpen az alábbi tisztikar került a Vendéglősök, Kávésok és Szállások Ipartestületének élére:

Elnök: Mednyánszky István. *Helyettes elnök:* Kocsányi János. *Alnökök:* Kemény Béla, Scheer József, Raika Mihály és Kersch János. *Vidéki elnök:* Michelsz Miklós (Jimbolia). *Vidéki alnökök:* Schausz Mihály (Buzias), Lukász János (Recas), Koch Gyula (Topolovat), Gitta Béla (Deta). *Számvizsgálók:* Weiss Dezső, Schrancs János. *Ellenőrök:* Borlea Tibor, Fischhoff Frigyes. *Pénztáros:* Frombach Mátyás. *Zászlóvivők:* Nuber János és Szabó Sándor. *Városi választmányi tagok:* Androvics József, Bodnarek Ferenc, Botyén Péter, Bacsik Antal, Blau Gyula, Erhardt Károly, Gimpl Miklós, Kiefer Miklós, Eichler Károly, Leff Arnold, Mayer Zsigmond, Nedics Pál, Schollier Bernát, Schneider Miklós, Stöhr János, Weber György, Wagner János. *Vidéki választmányi tagok:* Avramescu Pál (Bucovat), Cremei Ferdinand (Grabat), Exner János (Csatad), Kaurics József (Kécsa), Raubinger Lajos és Konrád Mihály (Jimbolia), Schlitter Miklós (Moravita), Kiss János (Voiteg), Hollerbach Ferenc (Pészak), Hegedűs Lajos (Fratelia), Hügel Miklós (Lovrin), Nothum Mátyás (Biled), Tilschneider Antal (Grabac), Goldstein Bernat (Uliuc).

A felszólalások folyamán Michelsz Miklós vidéki elnök, valamint Kiefer Miklós, a vidéki italmérők a kereskedelmi és iparkamarában való aktívabb képviselést kívánta.

Számos indítvány hangzott el még a termelői jogtalan italmérése, a kihágási jegyzőkönyvek felvétele, a falusi táncmulatságok zenejogdíjainak eltörlése és a községi árendák bérének törlése ellen

nem volt köztük semmi rendtartás. Utoljára a jó Isten beleunt a sok panasza, amivel mindig busították a kiadta törvénybe a csillagoknak, hogy az ő nyakára nem szabad többet járni, válasszanak maguk közül követeket s majd azok lesznek a többiek szószólói az ő szent színe előtt.

Hát megvolt a követválasztás az égen s a Kaszás, a Fiastyuk, a Félkenyér-csillag, meg a többi szegénysoron levő csillagnépség a Holdat választotta meg követnek, aki fűt-fát ígért nekik. A Kaszást azzal biztatta, hogy ezután magának kaszál, a Félkenyeret azzal csalogatta, hogy egész kenyér lesz belőle, a Fiastyukot meg azzal vette le a lábáról, hogy ami nagy üresség van az égen, azt mind fölparcellázhassa a fiai közt.

Persze, ez mind csak olyan kortesbeszéd volt, mint eszébe sem jutott többet a Holdnak, ahogy megvolt a nagy kivilágítás és átvette a mandátumot. Azt nem lehet mondani, hogy csak a napot lopta volna, mert jött-ment eleget, kijárt-bejárt hol az egyik bolygó kapuján, hol a másikén, hozzádörgölődött minden főrangú csillaghoz s a nagy furakodásban utoljára kikopott a könyökén az ezüst-mente.

— Ejnye de lerongyosított engem a közszól-gálat — vette észre egyszer, amikor meglátta magát a patak tükreben —, muszáj új ruhát használnom magamnak a Rák szabóval.

A csillagok közül ugyanis csak a Rák van ollóval ellátva, tehát ő az szabóipart. (A Skorpionnak is van ugyan ollója, de azzal csak hivatalos lapot lehet írni, másra nem is használható.)

Rák szabó nagy ollócsattogtatással fogadta a tekintélyes vendéget és mindjárt körülfalálta a centiméterrel a tekintélyét.

— Jó husban tetszik lenni uraságnak, alig futja a méter, — simogatta a bajuszát —, nem lehetne egy kicsit beszívni a pocakot?

— Nem engedi az elvem — sziszogta gögösen a Hold. A Rák szabó pedig azt se tudta ijedtében, melyik lábán álljon. Kérte nagyon az engedelmet — nem akart ő semmi rosszat, inkább jót akart, de hát ő csak együgyű kisiparos, mit tudhatja ő, hogy az ilyen magas uraságok milyen elyvel élnek, az dagasztja meg őket ilyen szépre.

— Jó, jó — enyhült meg a magas vendég — az a fő, mester, hogy minél előbb meglegyen a ruha és ki ne szabjon belőle.

Két hétnél előbb nem ígérhette a ruhát Rák szabó, mert messziről kell hozni az ezüst kelmét, a Tejut végiből, azon pedig nehéz a járás, sok helyen ki van lyukadozva, föl kellene tölteni csillag-morzssával, jó lenne, ha valami nagyhatalmu ember felkarolná a szegények ügyét és szót szólna értük a utügyi hatóságoknál.

Persze, a Hold ügyet sem vetett erre az inséges sopánkodásra, odafütyentett egy üstökös és elvitette magát a Hajócsillagba, erről tanulmányozta két hétig a hulló csillagokat, mint kivándorlási biztos, akkor állított be ruhát próbálni. De vékony volt a jámbor és görb, mint a sóskifli. Nem is ismert rá Rák szabó, aki éppen az ezüstmentét vasalhatta a pulton és csak úgy a pápaszem fölül pislantott rá.

— Menjen kend tovább egy házzal. Itt tilos a kéregetés.

— Űccu bocskor, ne tüsszögj! — mordult rá a Hold és csak erre kapta le a szabó a sapkáját, gondolván maiban, hogy ez valami nagy ur le-

het, mert nagyon goromba.

— Miben lehetek szolgálatára uraságnak! — Próbálni jöttem ezt az ezüstmentét, ni Rák szabónak mind a két bajusza égnek me redt az ijedtségtől, de azért csak ráhullajtotta a gyönyörű ruhát a Holdra. Persze, úgy lógott rajta, mint a paszulykarón a bakaköpenyeg.

— Kicsit meg tetszett lappadni uraságnak. Nem kellene fölfújni a pocakot?

— Nem megmondtam már a multkor, hogy nem engedi az elvem? — peckeskedett a Hold. Ne tárogjon annyit mester, hanem vegyen hamar új mértéket, két hét múlva újra behézek.

Be is nézett, de uramfia, megint olyan gömbölyű volt, hogy csak úgy gurult, mint a labda s még bele se bujt a drága szép ruhába, mikor már úgy szétfeszült rajta, mintha pókhálóból szabta volna.

— Új mértéket mester! — parancsolta föl-fuvalkodva.

— Hát az istennyila, aki beleüt az urba, meg a kitanulhatatlan elvébel — szögezte neki Rák szabó szuronybajuszát. — Elmenjen innen, míg szépen mondom, mert úgy vágom bele az ollót, hogy mindjárt kilyukad elvestől. Hát micsoda elv az, amelyik hol hordóvá dagad az urban, hol a gerincehez szárad?

A Hold elszégyelte magát, kifordult a szabóműhelyből és nem próbált többet új mentét szabni magának, csak a régiben élte világát. Aki nem hiszi, láthatja a saját szemével, hogy most is a régi gunya van rajta, amelyiknek kikopott a könyöke.

De azt már nem mondom meg, hogy ezt a mesét hol mesélik a Holdról.

Az Evangélium és a munka

Ira: Dr. Grigorie Gh, Comşa Arad város püspöke.

Örömmel vettem „Az Iparos” felhívását egy cikk megírására. Az újságnak ebből a gesztusából örök igazság elismerését veszem ki: a mai szédületes iramban az embernek szüksége van lelki megnyugvásra, gyógyító irra. Hiszen a gyárak, műhelyek, gépek száma megsokszorozódott, de az emberi szív nem tudott megnyugodni... a megélhetés mind nehezebb lett, egyes gyárak teljesen leálltak, mások leszállították a béreket és a munkaadók és munkások közötti megértés és szeretet semmivel sem javult.

Ilyen körülmények között szép és meglehetősen, hogy Önök azoknak a szavát is hallani akarják, akik annak az evangéliumát hirdetik, aki gyermekkorát a Názáreti Asztalos házában töltötte. Ma, a munka korszakában, be kell, hogy lássuk, hogy Názáreti Jézus éppen a munkát magasaltatta fel mindenek felett.

Krisztus előtt a munkát átoknak tekintették. A világ keletkezésének könyvében (III. rész, 17. vers.) szól az Ur Ádámhoz: „Átkozott legyen a föld a munkád nyomán; küzködéssel szerzed majd élelmedet belőle eszedet minden napjában...” „Arcod verejtékével eszed majd kenyeredet”...

A görög mitológiában olvassuk, hogy Prometheus nehéz munkával hozta le az égből a tüzet és nem mint az istenek ajándékát. Xenofón görög történetíró mondja, hogy Szókratész nézte a munkásokat és egy rakás cipőzést, kőművesnek, kovácsnak és földművesnek nevezte őket. A tudós Plátó szintén azt mondotta, hogy a munka rabszolga, aki munkáját pénzért adja el. Arisztotelész az iparost lélekkel ellátott szerzámmak nevezte.

A rómaiaknál hasonló volt a helyzet. Ciceró a hivatalokról szóló egyik könyvében azt mondja, hogy az ipar az alantasok foglalkozása. Munkás csak a rabszolga volt és olybá tekintették, mint az állatot.

Krisztus Urunk megváltoztatta ezt a felfogást. Jézus kortársai az „asztalos fiának” nevezték (Máté 13., 55), sőt egyszerűen „asztalos”-nak is, ahogy Márkus Evangéliumánál olvashatjuk. Jézus a műhelyben dolgozott, hogy Józsefnek segítsen, aki felnevelte. Érdekes tudnunk, hogy a világ Megváltója lelkesedett a munkáért, dolgos kezei durvák voltak, arca napégett és verejték folyt le az Ő ábrázatán!

Jézus volt Az, aki mondotta: „A munkás megérdemli a fizetését” (Lukács 10., 7.).

A szőlőmunkásokról szóló parabólájában megmutatja nekünk, hogy a fizetést munkával kell megkeresni.

A tékozló fiuról szóló példázatban Jézus úgy mutatja be a fiút, mint aki a megutált élvezetektől haza tért a munkához. Jézus mutatja meg nekünk, hogyha az Ur megegetti a madarakat, amelyek nem dolgoznak, annál inkább jutalmazza majd annak fáradságát, aki dolgozik.

Jézus mondja, hogy a munka nem büntetés a bűn miatt, mivel a bűnbecsés előtt a paradicsomban is az embernek kellett a paradicsom kertjét gondoznia. A munka tehát Isten áldása. Aki dolgozik, Istennek tetsző tettet végez.

Dolgozzunk tehát mindnyájan és áldozzuk erőnket a Haza javára. Szeressük Krisztust, aki szeretete és szereti a munkálkodókat.

Jézus szeretete áldozatot kíván, mert a Golgota az áldozat szimbóluma, de az iskola, a színjátszás, az ipar, technika és a kereskedelem Krisztus nélkül nem hoz eredményt és keresztényi szeretetet. Jusszon eszetekbe hát, világ megváltói, hogy Krisztus szeretete a dolgozó embert, mert a názáreti műhelyben nőtt fel, de ti, dolgozók is emlékezzetek arra, hogy a jó munkás is szeretete Krisztust, mert megáldotta munkáját. A régi időkben, a középkorban, Krisztus Urunk keresztjét ott találtuk minden egyes műhelyi és gyári díszhelyén. Akkoriban a munkát isteni áldásnak tekintették és az Ur nevében végezték munkájukat. Az akkori munkás hívó szavakkal nézte a falon függő keresztet, amelyből munkáért, hitet és munkáért íránt szeretetet merített és a munkaadó a Kereszt láttára betét az igazság szent eszméjével és munkáért íránt szeretettel.

Krisztus Megváltónk erőt ad majd nekünk

is, hogy megérthessük, hogy Nélküle nem lesznek tisztességesek a mi embertársaink, nem lesznek olyanok, akik hitelt érdemelnek és akik áldozatra készen fogják saját tetteiket megbírálni. A mai ember igába hajtotta a villámokat és a levegőt, amelyet a technika nagyszerű madaralval szelünk át, de az emberi szenvedélyek felett

Elismerik az építőiparosok szerzett jogait

Ira: VETERÁNY VIKTOR dr.

1932. május hó 12-én egészen váratlanul napvilágot látott az építésztestület létesítéséről és szervezéséről szóló törvény, amely az érdekes-tületek előzetes meghallgatása és az érvényben lévő törvények és törvényes rendelkezések figyelembe vétele nélkül, máról-holnapra az építésztestület tagjai javára monopoljogot akart teremteni, feleslegesen megdrágítva ezzel az építkezési lehetőséget, sőt a vidéki építkezéseket szinte teljesen megakasztva.

Nem szenved kétséget, hogy ma a specializálódás korszakában már közérdekből is biztosítani kell a specialisták megélhetési lehetőségét, hiszen szakismereteik gyakorlati érvényesítése nemzeti érdeket szolgál! Ezt az elvet is csak a gyakorlati élet egészséges és jogos kívánalmának megfelelően lehet azonban alkalmazni. Minden szélsőséges álláspont csak bontja és károsítja a gazdasági életet.

Ezt az alapelvet azért vagyok kénytelen előre bocsátani, mert a fenti törvény a főiskolai oklevéllel rendelkező, valamint az e törvény rendelkezései szerint elismerendő építésztechnikusok javára akarta biztosítani a tervezési és ellenőrzési jog kizárólagosságát. Ez azt a lehetetlen helyzetet eredményezte volna, hogy Románia 6-8 legnagyobb városában néhány ilyen magas képzettségű szakember gyakorolta volna ezt a jogot, Románia többi városainak építetől pedig kénytelenek lettek volna a legközelebbi szomszédba, esetleg néhány kilométernyire is utazni, hogy ott felkeressék egy elismert építésztechnikusot és a szükséges tervek elkészíttessék. Hogy ez a körülmény az építkezéseket indokolatlanul drágította, az építkezési kedvet pedig a minimumra apasztotta volna és ezzel a munkanélküliség még fokozódott volna, kétség-telen.

nincs erőnk, csak Krisztus parancsolhat azoknak, mint ahogyan a tengernek, a betegségeknek és a halálnak is parancsolt.

Dolgozzunk tehát hittel. A Hit erejével leste el Newton a természetet, a mozgás törvényét. A hit segítette Kepplert fáradságos munkájában. Dalton és Faraday hívő lélekkel dolgoztak mindenkoron. Nem a kételkedés halandó szemével nézte Herschel a csillagos eget, mert ahogyan Ampér mondja: „A kételkedés a legnagyobb kín, amit az ember eltűr a földön.”

Dolgozzunk tehát hittel, áldva a Mindenható!

A fenti törvény által biztosítani szándékolt exkluzív kari érdekek a közérdek elé helyezték volna az építésztestület kizárólagos tervezési és ellenőrzési jogát, ami már nemzeti érdekből sem engedhető meg.

Az új rend helyes alkalmazása érdekében már 1932 június hava óta ismételtelen közbenjárunk és egyelőre legalább annak a föltétlenül jogos kívánságunknak igyekeztünk érvényesíteni, hogy az építőmesterek és kőművesmesterek szerzett jogai elismertessenek.

Az állami életnek, a jogbiztonságnak legelőfeltétele a törvényesen már szerzett jogok elismerése és respektálása! Ez alapon 1932 június hava óta kiüzdöttünk e szerzett jogok elismertetése érdekében, értve ezeket a tervezési, ellenőrzési és kivitelezési jogot. E törvény alapján a bucurestii építészeti akadémia mellett működő felülvizsgáló bizottság nem volt hajlandó elismerni a vizsgázott építőmesterek és kőművesmesterek tervezési és ellenőrzési jogát.

Több, mint másfél éves küzdelem után 1934 év február hó 10-ik napján sikerült Anghelescu közoktatásügyi miniszter ur felette megértő és a szerzett jogokat elvi alapon elismerő álláspontja alapján kieszközölni, hogy a szerzett jogok megállapítása érdekében egy három tagú bizottság lett kiküldve. E három tagú bizottság tanulmány és megállapítás tárgyává tette az összes törvényes rendelkezéseket és az alkalmazandó jogelveket tartalmazó beadványomat és néhány nappal ezelőtt olyértelmu előterjesztést intézett a miniszter urhoz, hogy a fenti törvény végrehajtása mindaddig felfüggesztendő, amíg az építészeti akadémia mellett működő verifikáló bizottság munkálatait befejezi, egyben azonban és ez a legfontosabb, elismerte és honorálta azon álláspontomat, hogy a szerzett jogok elismerésével a fenti törvény végrehajtását utasítsa megsejtendő, tehát az építőmesterek és kőművesmesterek 1932 május hó 12-ik napjáig szerzett jogai elismerendők és ennek folyamánként az 1932 év május 12-ik napjáig megjelent törvényes rendelkezések keretén belül zavartalanul gyakorolhatják jogszertben szerzett okleveleikben, illetve vizsgabizonyítványaikban alapuló jogukat, tehát tervezhetnek és terveiket egyuttal kivitelezhetik is.

Kérjük Anghelescu közoktatásügyi miniszter urat, hogy ezen egyedül helyes alkotmányos és jogszerű véleménynek mielőbb méltóztassék miniszteri rendelkezés formájában érvényt szerezni.

Az építkezési munkálatok most indultak meg, a munkaalaknak biztosítása elsőrangú állami érdek, az építőmesterek és kőművesmesterek eddigi közmegeledésre szolgáló, sőt városfejlesztési és szépítési szempontból is kifogástalan alkottással egyaránt indokolják kérésünket, hogy Anghelescu közoktatásügyi miniszter ur mielőbb a bizottság véleményének megfelelően egészítse ki a végrehajtási utasítást a szerzett jogoknak akként való meghatározásával, hogy az építőmesterek és kőművesmesterek zavartalanul és az eddigi keretek között gyakorolhassák hivatásukat.

**galvanizál
elektromos uton**

Kőszeghy Sándor Fia

Arad,

Bul. Reg. Ferdinand 63 - 65.

Dengi-ház.

aranyoz
ezüstöz
nikkeloz
bronzal
rözzel
horganyal
óonnal

megbízható
szakszerű
olcsó

Iparos-szemmel

Írta: ZIMA TIBOR.

✱

Harc a kamarákért

Amióta az új kormány elfoglalta helyét, a székelyek az ország ügyeinek intézését, azóta szinte szakadatlanul napirenden van a kamarai reform, amely sok vita után elhagyta a székelyt és utban van a képviselőház felé. A törvényjavaslaton nem látszik meg, hogy a liberális-párt hat évig el-lenszékben volt a hogy ilyenformán székelytalanul mognak kidolgozására, amelyekkel uralmát meg-kezdni akarja. A kamarai intézmények reform-járól szóló javaslat még a mi törvényhozási ak-tivitásaink között is leghatár kullog a legfelülete-sebb és a leglassabb kodifikációs művek között. Minket ugyan e percben nem a törvény szerke-seti hibái érdekelnek, hanem sokkal inkább az, hogy a kamarai reform hogyan oldja meg a kézmű-iparosok érdekképviselésének problémáját, ha már hozzányúl ehhez a kérdéshez, s ha jól vagy rosszul de néhány évre szóló hatállyal nyugalmi állapotot akar teremteni ezen a téren. Mégis le-hetetlen elmenni a reform mellett anélkül, hogy észre ne vegyük: milyen tarthatatlan állapotot fog az létrehozni a kereskedelemnek, az iparnak és a munkának legfontosabb és törvényi jellegű-nél fogva legtekintélyesebb érdekképviselési szer-vel, a kamarák működése terén.

Romániában háromféle kamara van: 1) me-zőgazdasági, 2) kereskedelmi és ipari, 3) munka-kamara. A mezőgazdasági és a munkakamarai szer-vel háboru utáni alkotások, hiányuk azonban már a háboru előtti időkben is érezhető volt — ellen-tében a kézműveskamarákkal, amelyek a há-boru előtti időkben, amíg az ipartestületek még jogaik teljességében voltak, senki annyira a hiá-nyát nem érezte, mint ma. Az erdélyi ipartestüle-teknek lassankint már a bürokratikus értékük is elvész, az intézményt átültetni az ország többi részébe nem sikerült, a kézműiparosok egy része megmaradt a kereskedelmi és iparkamarákban, másik részét bekényszerítették a munkakamarák-ba, társadalmi jelentőségét, gazdasági erejét meg-ossziónak az intézmény között, amelyek közül az egyiket rögtön kikiváncsolt, a másikba pedig azonban vágyakozott bejutni. A feldarabolt Len-gyelország volt olyan helyzetben, mint ma a kézműiparos-ország: minden tagja elnyújtva egy má-sik hatalom birodalmába. Ezeknek a birodalmak-nak akcióképeségét azonban a kamarai reform annyira aláakóta, hogy ezek az intézmények érde-kképviselési szempontból teljesen értéktelenné vá-nak s így a kézműipar teljesen ki lett szolgálat-va a régi helyi duodec-egyesületeknek, amelyekkel nemcsak érzelmi, de még csak érdek-közösséget sem érez az erdélyi kézműipar.

A koncepció teljes hiánya jellemzi azt a re-formot, amelynek hivatása lett volna a kézműipar érdekképviselésének problémáját is megoldani. Tízévtizedes tapasztalat volt a kereskedelmi és iparkamarák számát félszázra felszaporítani, ahol a világon nem jut minden megyére mezőgazdasági ka-mara és egyetlen államnak sem jutott még eszébe önálló iparosokat összekeverni barmunkásokkal és magántisztviselőket munkakamarákban. Mind-ezek romániai specialitások, amelyek hozzáüle-tük nem lehetnek. A mostani reform volt az első — balkezes — kísérlet egységesebb állapo-tok megteremtésére. Ez a reform nem sikerült, mert bizonyos tekintetben túlméretezett, más szem-pontból pedig túlságosan félénk volt. Amilyen tú-lás volt minden megyének, olyanok is, amelyben azelőtt ipartestület sem volt, iparkamarát adni, épen olyan túlság volt a kamarák számát tíze-szre lecsökkenteni és épen olyan túlságos huzak me-zőgazdasági kamarát meghagyni. Bátoratlanság volt viszont hozzá nem nyulni a munkakamarák hibrid szervezéséhez a meghagyni azokat ugyanolyan ghibcs-nek, amilyenek az előbbi kormány defor-málta ezt az egyébként szükséges és házagpótló intézményt. Végeredményben azonban létszámuk-ra elhelyezésükre való tekintet nélkül akcióképte-lenné teszi valamennyit a törvények az a ren-dekezés, amely kiadásukat lecsökkentette az eddigi-nek egy-hetedrészére, hogy a bevételnek a többi hatodrészt felhasználja olyan kiadásokra, ame-lyek az államot terhelik. A kamarák ilyenformán nem a kereskedők és iparosok érdekképviselési szervei lesznek, hanem egyszerű adószedő hiva-talok, terhelő és nem támogatói a kereskedők és ipa-

Szabó Béni országgyűlési képviselő parlamenti beszéde a hatóságok kisipari üzemének tisztességtelen konkurrenciája ellen

Itt a legfőbb ideje, hogy leszerelje a kormány a hivatalos kontárok

Elnök Ur, Képviselő Urak! A hajdan erős, versenyképes kisipar legüllesztéséhez és a kis-iparosok anyagi önkre tételéhez nagy mérték-ben hozzájárulnak a különféle állami és más közintézmények kisipari műhelyei. Addig, míg minden más államban törvények és szabályok közé van szorítva az ilyen műhelyek működése, terme-lése, készítményeinek forgalomba hozása, nálunk e műhelyek korlátlan szabadsággal dolgoznak és az ellenük megtett panaszokat sehol figyelembe nem veszik.

A különféle szakiskolák, amelyek a részben tőlünk, iparosoktól befolyt adóösszegekből kap-ják a fentartásukhoz szükséges összegeket, tö-keletes gép- és szerszámberendezések mellett, mint egy-egy nagy iparvállalat dolgoznak és mert sem-miféle közterhet nem hordoznak, mert helyiség, fűtés, világítás, hajtóerő, szerszámok, stb., stb., ingyen állanak rendelkezésükre, a hasonló szak-májú kisiparosok feltétel nélkül el kell pusztuljon ezek mellett.

Ugyanaz áll a fegyházakra, amelyek hasonló jelleggel és módon dolgoznak és árucikkeikkel vándorkiállításokat rendeznek, nagyforgalmu kiállítások mellett.

A különböző katonai és csendőrségi lakta-nyák műhelyei, főképp a lábbeli és a ruházati szak-mákban jelentenek veszedelemes konkurrenciát, mivel ezek működése messze meghaladja a sza-bályokban lévő szerepkört. Az építő iparhoz tar-tozó katonák csaknem egész szolgálati idejük alatt katonai személyek részére készülő épülete-ken dolgoznak, miáltal az építések jelentékeny részéből majdnem teljesen ki vannak zárva a le-gális iparosok és ipari munkások is.

És így van ez az összes többi közintézmé-nyeknél, le a tűzoltó testületekig és eddig min-den eljárásunk hiábavaló volt, jóllehet bátran szembe szálltunk ezen intézmények törvényellen-es működésével s volt olyan is, ahová rendő-rséggel, bírósági ügyész igénybevitelével szállot-tunk ki, tartottunk vizsgálatot s azok alapján kértünk jogorvoslatot.

Ezen intézményeknek a törvényeken és sza-bályokon túlmenő működése kiszámíthatatlan kárt okoz a kisiparosoknak és túltengő működé-sük ellen minden törvényes eszközzel küzdünk kell. Még kell győznünk az illető intézmények, kormányhatóságok vezetőit arról, hogy a keser-yes adó-összegekből nem tarthatnak fenn hiva-talok kontárok és hogy ezen intézmények mű-ködésének korlátok közé szorítása elsőrendű állami érdek is. Ilyen állapot sehol a világon sincs, sőt a külföld nagy városában lévő városi és állami iparvállalatok nagyrészt üzemben kívül helyezték, hogy ezáltal több munkalehetőséget biztosítsanak a közterheket hordozó iparosoknak.

rosok osztályának. Ilyen körülmények között majdnem mindegy, hogy a kézműiparosok az egyik, vagy másik kamara közönsége marad-e, mert egyik sem lesz abban a helyzetben, hogy bármint is tegyen az ország kézműiparának fej-lestése, támogatása érdekében.

Ez a reform nem lehet tartós életű, mert nemcsak hibás elgondolás alapján született meg, de még azokat a téves célokat sem közelíti meg, amelyek szolgálatában megszületett. Egy példa az „unifikálás” sikerére, amely pedig állítólag egyik legfontosabb célja a reformnak: a mezőga-sdasági kamarák titkárait és tisztviselőit a föld-művelésügyi minisztérium nevesíti ki, a kereskedel-mi és iparkamarákat a bucsuristú Kamarai Kö-

Ezek az állapotok, amelyek a kisiparosok lét-alapjában támadtak meg, amelyek rendjén az iparosok pénzén, hivatalos uton létesítettek az iparosok számára leküszöbölhetetlen konkurrenciát, minek következtében a ma már ugyazólva egye-düli vásárlóképes tisztviselői osztály tulnyomó részét vonták el mint megrendelőt a kisiparos-ságtól és ami ellen teljesen hiába álltunk panasz-szal, kell jobb belátásra bírják az illetékes tá-nyasókat és kell arra késztessék, hogy a törvény és szabályzat betűinek érvényét szerezzenek.

Ezért van szerencsém előterjeszteni a kis-iparosok következő kérését:

Szervekedjek a Miniszterelnök Ur a szakmi-niszter urak útján az összes szakiskolák, állami, megyei és városi intézmények ipari műhelyei ve-zetőit utasítani arra, hogy a vezetőik alatt álló üzemek munkásságát aköz irányítsák, hogy te-vékenységükkel kárt ne okozzanak a súlyos ter-heket hordó kisiparosoknak. Ellenkező esetben súlyos büntetésben részesítse őket.

A védő iparosok tagjai pedig magánmunká-latok céljára ne legyenek felhasználhatók.

Ha a fenti sérelmek orvoslását az érdektelt kisiparosok nem találják meg, kénytelen lesz iparjogát tömegesen visszaadni.

Legszívesebben mos, vasal, fényez

BUTTINGER TERÉZ
gőzmosódája

Arad, Strada Consistorialni 33.
In curtea. Az udvarban

TALÁLÓ MEGSZÓLTATÁS

Grünnek levelet kell írnia, de sehogysem jut eszébe, hogyan kezdje el. Kohn segít neki:

— Szólítsd meg így: „Mélyen tisztelt Uram!”
— Csak nem szólítom mélyen tiszteltnek, s?
mikor nincs nála nagyobb gazember a világon.
— Igaz, igaz. Hát akkor csak szólítsd egy-szerűen így: „Kedves Kollega Ur!”

ÖRÖM.

— Uram, magának rémes pincérei vannak!
— Igazán? Ennek semmit sem örövendek.
— Mi van ezen örömlival?
— Végre egy vendég, aki nem az ételleket szidja.

pont választmánya, a munkakamarákat pedig ma-guk a helyi kamarák. Így néz ki az egységesítés az új törvényben.

Minél elhibázottabb azonban ez a reform, an-nál rövidebb lesz az élettartama. Vigyáznunk kell, hogy a reform legközelebbi reformjánál meg ne feledkezzenek megint a kézműiparosokról s hogy amit most nem sikerült elérni: az önálló kézműveskamarák intézményét akkorra kiharcol-juk, szükségességét elismertté tegyük a győzelem-re vigyunk végre egy haladottabb erdélyi gondo-latot, miután annyi eredménytelen kísérletet történt már arra, hogy az egész országra a re-gátheli elmaradottabb viszonyok bélyegét nyom-ják rá.

Az én édesapám — az asztalosmester

Az Iparos számára írta: BARABÁS BELA dr.

Visszamegyek sok-sok évtizeddel, egészen gyermekkoromba, a volt Reggeli-ucca 4. számú házának tágas udvarára, ahol a szomszéd gyerekekkel hancuroztunk s ahol az én édes apámnak asztalosműhelye volt.

Bizony már kevéssé emlékezem, de megerőltetem magamat, hátha elő tudok valamit hozni a régi idők egyszerűségéből, az én édes apám, Barabás Péter, aki 1848—49-ben honvéd volt, a szabadságharc szomorú vége után kimenekült külföldre. Olaszországban vándorolt és dolgozott mint asztalos legény. A vándorkönyve tele van azon olasz városok nevével és pecsétjével, ahol járt. Egy helyen nem maradt sokáig, mert hiszen dolgot kapott, bárhová ment s a célja inkább az volt, hogy tanuljon s az olasz iparművészet már akkor előrehaladt tökéletességeit elsajátítsa, azért kizárólag a butoriparral foglalkozott s itt is a finomabb alkotásokkal.

Csak 1853-ban tért vissza Olaszországból és szűkebb hazájába, Erdélybe igyekezett. De Aradon átutaztában megbetegedett, itt kellett töltenie 3—4 hetet, amely idő alatt megtetszett neki ez a város, — elhatározta, hogy itt telepszik meg. Szerencséje volt a vándorkönyve, amellyel el tudta magáról háritani a gyanút, hogy ő magyar honvéd volt. Egy asztalos legény, aki külföldről jött haza, nem alkalmas forradalmi hősködsre s így békében hagyták a mindenféle szimatoló zsandárok. Itt aztán, Aradon, nekilátott a mesterségének s hamar feltűnt, hogy milyen új módi finom butorokat készít; szaporodtak a megrendelések s két év alatt nagy műhelye, több legénye is inasa volt. Akkor, régen, nem ismerték az iparos elnevezést, sem a segédet, sem az iparos tanoncot, mert az iparos, mester volt, a segédet legénynek hívták s a tanoncot inasnak, akik mind ott laktak és kosztoltak a mesternél.

Mikor elég ismert volt az édes apám a butorkészítés terén, megnősült. 1855. januárjában feleségül vette *Barkó Juliannát*, Barkó Sándor aradi szűrszabó leányát. Nagypapám arról volt nevezetes, hogy a husvéti passio templomi előadásán a Jézust személyesítette. A fiatal házaspár már 1855. kora tavaszán egy nagy telket vett a Reggeli-uccában s a kapu belső részén két oldalt sajátkezűleg egy-egy nyárfát ültettek, amik szép sudár-magasra nőttek, mintegy szálás őrtállói a bejártnak. Husz esztendő múltán, 1876. tavaszán, mint minden évben, a két nyárfa ismét szépen kivirult, lombos lett, de június végén, az édesanyám által ültetett nyárfa elkezdte leveleit hullatni, — szinte csodálatos természeti jelenség, hogy egy szép nyárfa nyár elején kezd fonnyadni. Ezzel egyidejűleg édes anyám betegeskedett, napról-napra fogyott s augusztus 10-ére a nyárfa is csupasz lett, kiszáradt s az édes anyám is meghalt.

Abban az időben, szép, harmónikus élet folyt a mester és alkalmazottjai között. Az apám Erdélyből hozatta a legényeket, akiknek a tágas és világos műhelyen kívül külön lakószobájuk volt, két-két ágy egymáson. Az inasok külön voltak elhelyezve. Minden héten másik legény volt a műhelyszoros, aki felügyelt, ellenőrizte a munkát és az inasokat. A dolog vigan folyt, dalolva, füttyözve, csak akkor halkult el a zsvaj, ha a mester, az apám a műhelybe bement. Végigjárta a padokat, megadta az utasításokat, korholta a lassu munkást, serkentette az igyekezőket s az eredmény azért is kielégítő volt, mert a legények darabszáma dolgoztak. Ugyanaz végezte a vállalt munkát a felszabástól egész a fényezésig, politurózásig. Esti világítás a fagygyertya volt, csak később került elő a „tegyertya”, amelyet nem kellett koppantani. Azután jött az olajlámpa s a petroleum, de a petroleum egy izben tűzvészt okozott a műhelyben, amit ugyan hamar elfojtottak, de apám a petroleum világítást betiltotta.

Az apám, amióta több legényt és inast is foglalkoztatott, ő maga nem dolgozott, csak a deszka felszabását vezette. De neki egy külön, kisebb műhelye volt, amelynek egyik ajtaja a lakásból nyílt, a másik a műhelybe. Itt volt az ő gyalupadja, eszterga-széke s itt tartotta a finomabb és kényesebb szerszámokat, amikkel csak ő maga dolgozott, többnyire késő esténként. Olyan művészi készítményeket állított elő, amellyel a londoni világiállításon elismerő oklevelet kapott.

Minthogy otthon nem győzte a megrendeléseket, egy nagy butorraktárt rendezett be, amely ott volt egy fasátorban a vármegyeház tetkén, a mostani Grigorescu-u. sarkán. Itt az üzletfelekkel az édesapám alkudozott s ha nagyobb megrendelésekről, pl. fiatal házások lakásberendezéséről volt szó, azok a műhelyt keresték fel. Én gyakran megfordultam a butorraktárban s ott egyik kényelmes pamlagra elvonultam s tanultam a leckémet. Ha nem tanultam, ami gyakran megtörtént, úgy az apám, mint az anyám azzal fenyegettek, hogy be kell állanom asztalos inasnak, hordani kell a deszkákat, a forgácsot, takarítani a műhelyt és az udvart, sőt az inasokkal kell ebédelni, a paszuly és a krumpli csuszpázt — aulag nélkül.

Akkor régen nem kezdhet mindenki a mesterséghez, csak akkor, ha remekelt. Az apám egy nagyszabású toalett-asztalt készített remekbe, a

mi általános feltűnést keltett. A céhrendszer megkívánta, hogy mielőtt valaki önállósítani akarta magát, bizonyítsa be egy remek készítménnyel, hogy a mesterségében teljesen tökéletes. A céhgyűlések nagy tekintőrával tartattak s a céhláda amely szintén egy remekmű volt, olyan megtiszteltetésben részesült, mint valami oltár. Cifra vaspántokkal, hatalmas lakatokkal, zárrakkal volt felszerelve, amelyben a céh régi, ősi iratai s az arany és ezüst pénzek voltak elhelyezve, ugyancsak a céhjelvények s a céh zászló-okmányai. Ez a céhláda mindig a céh mester lakásán őriztetett. Két-három évig az édes apám volt a céhmester, ami nagy megtiszteltetés volt.

A műhely személyzetével jól bántak s az esti pihenő órákban gyakran elbeszélgetett az édes apám a legényekkel külföldi utazásairól, tapasztalatairól. Szigorúan meg volt tiltva a legényeknek a vasárnapi mulatság után a Blau Montag kihasználása, vagyis a hétfőnek átlumpolása, átválása. Aki a tilalmat másodszor megszegte, munkájának befejezése után elmehetett. Vasárnap és ünnepnap délelőtt a segédek kötelesek voltak saját templomukba elmenni.

Volt egy öreg segédünk, aki csak festett, pingált, floderozta a vásárookra készített egyszerű butorokat. Jó, szorgalmas munkás volt a Gyuri bácsi, de még napközben is elszőkött a sarokboltba pálinkázni. Igen gyakran 3—4 napig ivott s ha berugott, mindig ezzel a nótával állított be az udvarba:

*Suýt az átok tekintetes ur,
Rántás nélkül nem jó a paszuly,
De a paszulyt nagyon szeretjük,
Rántás nélkül, ha kell, megesszük.*

Az inasokkal alig lehetett bánni, rakoncátlank, egymás közt veszekedők. A tőszomszédaságunkban volt a Lukács-féle nagy gyümölcsös kert, az, ahol most a városi árva-ház van, nemes, jó fajta gyümölcsökkel. Ezeket lopkodták, amíg a csőz meg nem szerette őket. Az uccai szomszédunk egy Stepankó nevű pék volt, aki a vár katonáinak sütötte a profuntot. Mikor ezek a katonai rozakenyerek a pincében szikkadtak, a mi inasaink a nyitva hagyott kis ablakon bemásztak

s két-három profuntot elloptak. De megjárták. Egy este, mikor ismét bemásztak az ablak alatt, egy nagy mosóteknőben hig oltott méz volt, ami-be a tolvajok belecuppantak s amint a zsákmánynyal haza igyekeztek, a csizmájukról lepotyogó méz nyomai az apám udvarára, a műhelyig vezettek. A pék szaladt a rendőrségre s a tolvajok nemcsak bűnhődtek, de az apám a fiukat el is csapta.

Az apám mesélte elég gyakran, hogy ott, a Megyeház-uccában, ahol apámnak a butorraktára volt, lakott egy Albrecht Ferdinánd nevű asztalosmester, akinél egy bozontos fejű 16—18 éves fiu inaszkodott, aki nemcsak szépen rajzolt, de a vásárra készülő ládákra s butorokra gyönyörű színes virágokat festett, ami mindenkinek feltűnt. Ez a fiu gyakran benézett a butorraktárba s ott bemutatta rajzait s butortervezéseit az apámnak, akinek megtetszett a fiu szelid modora, rendes viselkedése s a tudni vágyása, úgy, hogy vasárnaponként délután eljött az apámhoz, aki a fiuval együtt furt-faragott, sőt művészeti formákról tanakodtak s az volt a terv, hogy a fiu eljön az apám műhelyébe állandóan dolgozni. Közben azonban a fiu kedvet kapott a szobafestéshez, mert ott szép virágokat, meg cirádákat lehet festeni. Ez a fiu nem volt más, mint *Munkácsy Mihály, a világhírű magyar festőművész.*

Nagy hibát követett el az édes apám, amikor már négy gyereke volt, abbahagyta a butoripart s felcserélt gazdának, amihez nem értett. Kibérelte a várostól az ugynevezett nagykaszlót három évre, erre nemcsak készpénzt költötte el, hanem adósságokat is csinált s a gazdai kudarc után vizatért a mesterségéhez. De már nem volt nagy kedve hozzá s közben ismét átcserélt más foglalkozásokhoz, ezek között Sárossy Népkör cím alatt egy polgári korcsmát is nyitott.

Az évek folyamán nőttek a gyerekek, szaporodott a gond és szűkült a jövedelem. Az anyánk sokat betegeskedett. Én magam nem tartoztam a jó tanulók közé, de az előadásban, szavalatokban kitűntem. Ha nem tetszett a könnyű tanulás, befogott apám az asztalos műhelybe és fásasztó dolgot végeztetett velem. Gyakran kellett gyalulni s napokon át a nehéz, kétágu fűrészt húzni, deszkát hordani, háztetőt kátrányozni; mindezeket inkább az iskolai szünetek alatt. Azonban én, — vézna gyerek lévén, — nem voltam alkalmas a nehéz munkára, de az iskolákat jártam s hol jobb, hol gyengébb eredménnyel, a minorita atyák aradi főgimnáziumában elvégeztem a hatodik osztályt is.

Az apám úgy ítélte meg az ő józan gondolkodásával, hogy elküld Aradról más városba tanulni, ahol nem ismernek s ahol nincsenek nyomomban a régi játszópajtások, ott bizonyára jobb tanulól lesz belőlem. Így jutottam el a nagysebéni állami gimnázium VII. osztályába, ahol magamra hagyatva, megjött az eszem s nekiláttam a tanulásnak. Az apámnak hát igaza volt. De mielőtt elküldött volna, a kezembe nyomott egy vándorkönyvet, amely az én nevemre volt hivatalosan kiállítva és amelyben mint „asztalos legény” szerepeltem. Azt mondá: Nézd fiam, engem Haynau akasztófájától vagy a börtöntől az mentett meg, hogy megvolt a vándorkönyvem. Ki tudja, milyen idők jöhetnek még. Ez a vándorkönyv még hasznodra lehet. Hála Istennek, nem volt rá szükségem. De azért most is itt van előttem. Mosolyogva nézem sárguló lapjait, adatait. Az aradi Rendőrség állította ki 1873. szeptember 21-én. Ezzel a könyvvel jelentkeztem Nagy Szébenben Friedrich Conradt asztalos mesternél, akinek édesapám jó barátja volt. Persze, én az asztalos műhelyt nem is láttam, hanem jártam és tanultam a VII. osztályt. De azért megkaptam 1874. július 23-án a bizonyítványt, hogy Friedrich Conradt asztalos műhelyében tíz hónapig „treu und fleissig bei mir in Arbeit gestanden ist”. Tehát hűen és szorgalmasan dolgoztam. Haza jövet jelentkeztem az aradi városházán, ahol további engedélyt kaptam az 1874-ik évre az Osztrák-Magyar Birodalomban való vándorlásra. Az engedélyre és a vándorkönyvre azonban később sem volt szükségem, mert a gyalut, fűrészt és dolgozópedot úgy otthagytam, mint egykoron Csokonai Vitéz Mihály a csapot és a papot.

Éles kritika a Betegsegélyző ellen

az oradeai ipartestület évi közgyűlésén

Egyedül Mónus elnök erőyes szereplésének köszönhető, hogy a Betegsegélyző elleni jogos felháborodás nem fullasztotta boltrányba az oradeai közgyűlést.

Iparossérelmek és iparosprogram a közgyűlésen

Az oradeai ipartestület Mónus Sándor elnökével vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta meg 49. évi rendes közgyűlését, a testület székházában. A közgyűlésen, amely iránt igen élénk érdeklődés nyilvánult meg, a felszólalók csaknem kivétel nélkül, rendkívül súlyos kritikát gyakoroltak a Munkakamara ellen, de különösképpen a Betegsegély-

ző pénztár működése ellen és az elnöklő Mónus Sándornak több ízben kellett közbelépnie, hogy az izgatott hangú felszólalások nyomán támadt viharokat lecsillapítsa. Tapintatos beavatkozásának köszönhető, hogy a közgyűlés sima lefolyását nem zavarta meg a hatóságot képviselő Fildás József városfőtitkár, miután arra nem is volt szükség.

Mónus elnök: „Ipartestületünk 1433 tagjának kétfélmillió lej a tagdíj-hátraléka“

Mónus Sándor megnyitó beszédében rámutatott az iparosság nyomorúságos helyzetére és vázolta azokat az okokat, amelyek lehetetlenné teszik az iparosok boldogulását. Elnöki megnyitójában ráért a helytelen adózási rendszerre és statisztikai adatokkal igazolta, hogy

az összes szociális intézmények fenntartását 90 százalékkal az iparosok viselik.

Ezek az elviselhetetlen állami és városi terhek az okai azután annak, hogy

az oradeai ipartestület 1433 tagja 2 millió lej tagdíjhátralékban van, amit talán sohasem fog tudni megfizetni.

A nagy tetszéssel fogadott megnyitó után, Dévald László főtitkár olvasta fel az ipartestület évi jelentését. Dévald főtitkár részletesen beszámolt az adózási rendszer és a taxa-kivetések ellen indított akciók eredményéről, majd kegyele-

tes szavakkal emlékezett meg Ungerleider Mór előjárósági tag és Zboray Gyula haláláról. Bejelentette, hogy az elmúlt esztendőben 158 új iparendelőt váltottak ki, míg ezzel szemben, a mostoha viszonyok következtében 154 iparos kényszerült visszaadni az iparát.

Az évi jelentéshez elsőnek, Réder Armin főfelfelügyelő szolt hozzá. Annak előrebocsátása mellett, hogy a jelentést elfogadja, mégis volna néhány megjegyzése a Munkakamara és a Betegsegélyző pénztár működéséről.

Véleménye szerint a Munkakamara felállítására rendkívül módon sérti az iparosok egyetemes érdekeit és az ellen fel kell venni a harcot, mert a mai állapotok kibírhatatlanok.

— Engedjék meg ez után — folytatta Réder Armin —, hogy személyes tapasztalataim alapján elmondhassam, milyen megdöbbentő állapotok uralkodnak a Betegsegélyző orvosi rendelőjében.

Nem betegsegélyző, hanem betegszerző intézmény a betegsegélyző pénztár

— Roppant súlyos dolgok ezek és miután saját magamon tapasztaltam az anomáliákat, nem tűzöm részemről, ha azt állítom, hogy

a helybeli Betegsegélyző Pénztár nem betegsegélyző, hanem betegszerző intézmény.

— Képzelmek el a fogorvos rendelőt. Szűk kis szoba, ahol nincs vízvezeték és a kihúzott fogakat úgy szórják szét a földre, mint az asztalos műhelyekben a gyaluforgácsot. A belgyógyászati rendelőben egymás hegyén-hátán az emberek: felnőttek és gyermekek. Ott vetkőznek le egymás szemelättára. Mutogatják izsadt testüket. Egyikük-másikuk pedig förtelmes sebeit is. Majd meghatódott hangon ezeket mondja:

— Ide kellett elvinnem az azóta már „elköl-tözött” 13 éves kisfiamat. Képzelmek el, a különben is súlyos vesebajban szenvedő fiamra milyen lelki hatással volt ez a kép.

— Ez pedig megtörtént, mélyen tisztelt közgyűlés, mint ahogyan megtörtént az is, hogy fel-irtak gyógyszert és azt a patikában pénzért kellett megvásárolni, mert a Betegsegélyző gyógyszer-tárában az az orvosság „véletlenül” nem volt meg.

— Egy iparostársam, aki a Szent Jeromos utcában lakik, átment a Templom-téren lakó betegsegélyző orvoshoz, hogy megvizsgáltassa magát. Ez az orvos, aki néhány lépésnyire lakik tőle, csak úgy volt hajlandó megvizsgálni, ha honoráriumot fizet, mert a Szent Jeromos-utcai betegsegélyző orvos nem ő, az az orvos az Alexandri-utcai lakik.

— Ronciustól-Pilátusig mehet az ember a panaszával — fejezte be nagy hatást keltett felszólalását Réder Armin —, a Betegsegélyző tü-

zel-vassal behajtja a járulékot rajtunk és cserébe ezeket a szörnyű állapotokat kapjuk.

GYERMEKORVOS KURALJA A RHEUMAT ES OT EVE NEM ADNAK FÜRDŐJEGYET.

A következő felszólaló Fejerstein Béla szobafestő mester, elmondja, hogy hosszú évek óta szenved rheumájával. A betegsegélyzőben gyermek-orvos vizsgáta meg, adott neki valami „házi-lag” előállított szert, de mikor fürdőjegyet merészelt kérni, amire pedig rheumatikus betegnek okvetlen szüksége van, azzal utasították el, hogy már öt éve nem adnak fürdőjegyet. A díjakat persze, azóta is beszedik tőle, de a rheumája még mindig megvan.

Mónus Sándor elnök és Spitzer Benjámín asztalos reflektáltak röviden a felszólalásokra, majd utánuk Darabont Gyula szabómester szólalt fel.

Kijelentette, hogy az ipartestület vezetősége a múltban is és most is mindent megtett a Betegsegélyző rendelőiben tapasztalt anomáliák megszüntetése érdekében.

Fejerstein: „Bojkottálni kell az iparosoknak a Betegsegélyzőt!”

Mónus elnök: „Nem engedhetem meg, hogy egy törvényes alapon működő intézménnyel szemben ilyen kifejezést használjon!”

Fejerstein: „Előbbi kijelentésemnek ennek dacára mindenben fenntartom”. (Általános helyes-lés.)

Darabont Gyula: Sajnos, az elnök urnak igaz van abban, hogy törvényes intézménnyel szemben roppant nehéz a helyzetünk. Hiszen előfordulhat, hogy a kormány rendeletet ad ki, hogy „sárga inget” kell viselni mindenkinek és ha történe-

tesen nem volna, kölcsön kérne mindenki, mert a törvény — kötelező. Így vagyunk a Betegsegélyzővel is, ahova nem saját jószántunkból kerülünk be, hanem reánk erőszakolták azt.

Szabó Károly asztalosmester erős szavakkal kritizálta az iparosságot, amely sok fontos akció megindításánál nem volt egységes és ez az oka a legtöbb bajnak. Meg kell teremteni az iparosok országos szervezetét és abba kötelessége beiratkozni minden iparosnak, abban az esetben nem fordulhat elő például az sem, hogy a szociális intézményeket nem a gazdag polgárok, hanem a szegény iparosok tartják el. A forgalmi adó megszüntetése érdekében annál is inkább kötelessége az iparoságnak harcot indítani, mert a

külföldi szakértők a forgalmi adót jelölték meg olyan forrásul, ahonnan még nagy összegeket lehet kiperéselni, persze, az iparosoktól.

A költségvetés és a zárszámadás beterjesztése és elfogadása után, Mónus elnök bejelentette, hogy az ipartestület

a városi taxák 50 százalékkal való leszállítását fogja követelni az új városi tanácstól.

A közgyűlés egy óra előtt néhány perccel ért véget.

Segítségért kiált a tönk szélre juttatott Orsova város 193 önálló iparosa

A orsovai ipartestület vasárnap tartotta meg évi rendes közgyűlését. A jelentésből kitűnt, hogy a nyomorúságos gazdasági helyzet a tönk szélre juttatta Orsova iparostársadalmát. A helyzet annál is inkább súlyos, mert egymásután helyezik át a különféle magánhivatalokat más városokba, nem is szólva arról, hogy a dunai forgalomnak Turnaseverinbe való irányítása már eleve halálra ítélte Orsova város iparos és kereskedőtársadalmát.

Orsova városának 193 önálló iparosa fordul panaszával az ország felelős tényezői felé, hogy

a figyelmet magára vonja.

A helybeli hatóságok nemtörődomsége következtében erősen virágzik a kontáripár, míg az iparendelővel rendelkező iparosok még most, a husvét ünnepek előtt is munka nélkül állnak.

A testület élére a következő vezetőséget választották: elnök: Milivoj Miklós, alelnök: Tillmann Nándor, jegyző Sandu Timotei, pénztárnok Fülöp Sándor.

A választmány tagjai: Kreutzer Sándor, Masler Hilda, Schura Mihály, Kalina János, Uzon András, Billei János, Mocuta Flórián, Molnár Kálmán, Patzer Kristóf, Spieler Béla, Krutich Mihály, pótagok Asztalos Szilárd, Schmied János, Alster Mihály, Agostino Gaetano, Niederkorn Ferenc, Luca György, a felügyelő-bizottság tagjai Dudás Mihály, Militeacu Mihály, Petrescu Péter, Piesă József, Vulpes Ilés.

A RESICAI IPARTESTÜLET TISZTJUTTO KÖZGYŰLÉSE.

A resicai ipartestület Urbán János elnök vezetése alatt most tartotta meg rendes évi közgyűlését, amelyen az új vezetőséget is megválasztották. Elnöknek Mogos Pétert, titkárnak Betka Istvánt és ügyésznek Mora János dr. ügyvédet választották meg. Ezenkívül számos tagból álló előjáróságot alakítottak.

OHAJTAS.

— A ménkü csapjon belé! Ha megvolna az a pénz, ami az én torkomon már lefolydógt...

— Mit csinálnál akkor?

— Hej, akkor tudnék inni aztán amugy Isten igazában...

FOGYNAK A MUNKANÉLKÜLIEK.

— Szervusz, öregem! Csak hogy egyszer valami jót is hall az ember!

— Miért? Mi történt?

— Fogynak a munkanélküliek...

— Na, ne mond!

— De igen. Akik ezelőtt 60 kilósak voltak, most 50 kilósak.

EMLÉKEIMBŐL

Írta: REINHART GYULA

A VII. országos ipartestületi kongresszus Szabadkán, az Ur 1905 ik esztendejében

Emlékeim között kutatva, önkéntelenül felvultam előttem az iparos mozgalmak a régmúlt időkben sokszor szép, sokszor izgalmas napjai.

Régi nevek, amelyeket már bevont az idők patinája. Megszépültek és megnemesedtek. Nevek, amelyek viselői egykor vezéreink voltak: erősek és hatalmasak, de telve emberi gyengeséggel és gyenge követők, akiket megerősített a hit. Emlékezetembe jönnek az ideálok, amelyeket el akartunk érni, hogy később megbizonyosodjunk arról, hogy csak álmokképek voltak, amelyek elérhetetlenek és csak addig látjuk szépnek, amíg elérjük, hogy azután megszűnjön a varázs és előttünk álljon a szürke, sötét néha rut valóság.

Vannak olyan emlékeink is, amelyekre szívesen emlékezünk vissza, mert ifjúságunkkal, törekvéseinkkel és küzdelmeinkkel vannak összekötve. Ezek sorába tartozik a szabadkai ipartestületi kongresszus, amely 1905. szeptember 8-10 napjain zajlott le nagy ünnepségek között. Nagy várakozásokkal készültünk erre a három napra abban a hiszemben, hogy ipari életünk nagy fordulópontját fogja képezni és a vége az lett, hogy csupán tapasztalatokban lettünk gazdagabbak. Rövid néhány délibábos nap és utána a kiábrándulás keserű szájíze.

Huszonkilenc éve lesz szeptemberben, hogy lezajlott a szabadkai ipartestületi kongresszus, e címen immár a hetedik, amelyet megelőztek 1896-ban Budapest, 1890-ben Arad (kiállítás kapcsolatban), 1893-ban Miskolc, 1896-ban ismét Budapest (Millenium), 1899-ben Kolozsvár, 1902-ben Nagyvárad országos ipartestületi kongresszusai.

Nevezetes volt a szabadkai kongresszus azért is, mert ez egyszersmind demonstráció is volt az önálló vámtérület mellett. Több mint 30 országgyűlési képviselő vett részt azon, az akkor többségbe jutott egyesült ellenzék tagjai közül, Kossuth Ferenc, gróf Zichy Jenő, Apponyi Albert gróf, dr. Návay Lajos, dr. Barabás Béla, Bartha Miklós, Wesselényi Miklós báró és Hock János vezetése mellett. Ne essünk kétségbe, nem volt akkor sem egyetlen iparos tagja se a parlamentnek. Kossuth Ferenc felelt az üdvözlő szavakra ily formán:

„Mi is munkásemberek vagyunk és munkálkodók közé jöttünk; Önök az ipar terén, mi pedig a haza felépítésének munkáján dolgozunk.”

Ők a politikusok külön osztályát képezték, akik meghallgatták az iparosok panaszait és kívánságait, de kormányra jutva éppen úgy nem orvosolták azokat, mint az előző hatalom politikusai.

Csodálatos dolog, hogy a harminc év alatt milyen keveset változott a világ! Az iparosok szempontjából a sérelmek mind megmaradtak. Csaknem teljesen ugyanazok most is. Új és a kézműiparra jobb törvényt követelünk, az iparosság parlamenti képviselőit, munkaközvetítés rendezését, állami és egyéb intézkedéseket a kézműipar hathatósabb és rendszeres előbbrevitele érdekében. Azután az elmaradhatatlan sirámok: vásárlás, házalás, fegyenc-ipar, adóreform, iparkutatás, közszállítások, ipari szövetkezetek, nyugdíj-ügy, kontárkérdés, tisztességtelen verseny, iparpártolás vannak a tárgysorozatra felvéve, akárcsak a mai kongresszusokon.

Három napig tartott, mint a jó lakodalom. Részt vettek azon 189 ipartestület, 16 kereskedelmi és iparkamara, 18 országos ipari egyesület 649 delegátussal. Az előző nagyvárad kongresszuson csak 407-en voltak jelen.

A gyűlések Szabadkán a „Pest-Szálló” termében folytak le, mindnekor reggel nyolc órai kezdettel. Az első napon délután 2 órakor a város által adott bankettel zárultak, a második napon Palics-fürdőn az ipartestület látta vendégül a résztvevőket, harmadnap kirándulás a pancsovai kiállítás meglátogatására, onnan hajóval az Aldunán Oradeáig, majd Harkula-fürdőn felemlott a társaság.

A kongresszus elnöke Thék Endre budapesti asztalosmester, az ottani kamara, valamint az Országos Iparegyesület alelnöke volt, aki mellett

mint társelnök Bertsey György, a váradi ipartestület elnöke, Deil Jenő, a kassai Kereskedelmi és Iparkamara titkára, dr. Horváth János, az Országos Központi Hitelszövetkezet ipari osztályának főnöke és Kreutzer Balázs, a szolnoki ipartestület elnöke szerepeltek. Ügyvezető elnöknek Gelléri Mór az országos iparegyesület igazgatóját választották meg.

Arad méltón volt képviselve a szabadkai országos iparos nagygyűlésen, mert a Kereskedelmi és Iparkamara képviselőjében Kristyó János elnök, Reinhart Gyula alelnök, Marschall Lajos és Edvi Illés László titkárok jelentek meg, míg az aradi ipartestületet dr. Barabás Béla országgyűlési képviselő-főügyész, Steigervald Alajos elnök, Joannovits Antal és Szablóczky János alelnökök, Zima Tibor titkár. Zubor Andor iparhatósági biztos, Cziráky Alajos, inokai Tóth Lajos, Rosmanith Albert, Sebesi Ferenc, Szilágyi Jakab, Weil Alajos, Opricz Pál, Duffner József, Horváth József, Barthel János, Balogh Dávid és Szidor János képviselték.

Az ország iparos vezérei közül alábbiak érdemelnek megemlítést: Hevesi József és Bak B. Lajos Cluj, Madary Gábor asztalosmester Budapest, Melkó Bertalan szijgyártó, Bittner János hentes, Krassó János, a cipészek orsz. egyesületének elnöke, Ullmann Jákó a szabók titkára, Bartolffy János, az asztalos ipartestület elnöke, dr. Erőss János és Sziklai Zsigmond építészek, Cserna Lajos, a férfiszabók elnöke, Herrmann Ödön, a kárpitosok, Spolarits György, a sütők elnöke és Dán Leó szűcs Budapestről. A vidékiek közül Wagner József és Achim János Békéscsaba, André István Szekszárd, Dávidházy Kálmán és Debreczeni Lajos Debrecen. (Ez utóbbi hentesmester neyeről és nem a város nevével neveztek el a debrecenit). Ott voltak még Dóczy Ferenc Esztergom, Kujniss Gyula sütőmester Losonc, Lélek István és Topcsay László Makó, Spangenberg Gyula Aiud, Galló Antal Baia-Mare, Óváry Lajos és Széles Lajos Oradea, Vitéz Lajos Orosháza, Pausits János elnök és Nánay Mihály alelnök Szabadka, Rajner Károly és Szakáll József Szeged, Kreutzer Balázs Szolnok, Hinterseer Ulrik Timisoara, Szilágyi Mihály Veszprém, Ulléin József és Zsombor Géza Sopron, Pfeigler Ferenc Miskolc.

A kongresszus elnöke, Thék Endre, bizonyára egyike volt az ország legjellegzetesebb iparosainak. A szegénysorsu orosházi árva fiú, aki önnerejéből lett országos hírvé asztalosáru és bútorgyár, majd zongoragyár megalapítója és a legmagasabb színvonalra fejlesztője, sok palota, nagyszabású középület, közöttük az országház és királyi palota asztalosmunkáinak szállítója. Az ipar terén szerzett érdemeinek elismeréséül udvari tanácsosi címet kapott, amellyel a méltóságis cím van egybekötve s így az első méltóságos asztalosmester lett belőle. *)

Azonkívül, hogy szakmájában a legkitűnőbb volt, nagy jártassággal bírt a közügyekben is. A kongresszust úgy vezette az elnöki székből, mintha egész életén át ez lett volna a hivatása. Hatalmas, nagy ember volt természeténél fogva. Bozontos üstökkel, hosszú szakállal övezett arccal. Beszéde lassu, megfontolt. Alföldies magyaros kiejtéssel, szónoki vervvel mondotta el mondanivalóit. Birta erővel és idegekkel. Féken tudta tartani a szenvedélyeket és olyan tekintéllyel vezette a tanácskozásokat, hogy kisiklások vagy a napirendtől való eltérések nem fordulhattak elő. A kérdéseket szabatosan tette fel és a szavazások eredményét a világos összefoglalással és a lények kiemelésével előre biztosította.

Az első napi tanácskozást követő banketten a királyra mondott felköszöntője frappáns hatással volt és olyan lelkes hangulatot váltott ki, hogy a Bartha Miklós által tervezett tüntetést elnyomta a beszéde folytán felzúgó lelkes eljenzés. Ugyanis Bartha Miklós országgyűlési képviselő.

*) A második méltóságos asztalosmester báró dr. Neuman Károly, akit az aradi iparos Ottó avatott fel asztalosmesterré az ősi céhszokások és szabályok szerint.

viselő a bankett megkezdése előtt körüljárta a termeket és felbízta az iparosokat, hogy a királyról szóló toasztra „Eljen az önálló vámtérület” felkiáltással feleljenek.

Thék Endre később, 1910-ben Aradon járt. Az akkor az ipartestület helyiségeiben rendezett iparművészeti kiállítás zsűrijének volt elnöke. Az aradi asztalosok is szerepeltek ezen a kiállításon mintegy tíz szoba berendezéssel, amelyek némelyike nagyon megnyerte Thék Endre tetszését. Amidőn a zsűri a munkáját befejezte, odalépett e sorok írójához, akit megölelt és így szólt: Ugy szeretlek titeket, mint a fiaimat. Büszke vagyok rátok. A legelsőrendűbbet produktátok úgy izlés, mint kivitel tekintetében.

Azonban igazán van Madáchnak, midőn az Ember tragédiájában Ádám így sóhajt fel: „csak a vég, csak azt tudnám feledni”. Az 1918. évi novemberi forradalom alkalmával a munkás tanács vette kezébe Thék Endre hatalmas gyarait és kiűzték őt azokból, kisajátítva egy hosszú emberéletet át szerzett vagyonát. Az egyik munkásvezér gunyosan jegyezte meg: na, öreg, maga jó lesz ide portásnak! Olyan szép, hosszú, ősz szakáll van...

Bertsey György, a társelnök, a második napon jutott elnökké. Mint az oradeai ipartestület elnöke és minthogy az előző kongresszus Oradean volt, kapta ezen tisztséget. Idős ember volt. Magas, szikár alakja kitűnt. Csupa idegember; kissé erőszakos és a vezetés hamar kicsúszott a kezéből s így viharos lett a kongresszus második napja. A tagok türelmetlenek, a közbeszólások felingerlik a kedélyeket. Néha percekig nem tudja beszédét folytatni a szónok, akit nem akarnak meghallgatni, úgy, hogy csak a gyűlés felfüggesztésének fenyegetésével tud az elnök rendet teremteni. Bertseyt nagyon szerették. Ő alapította meg az iparosok aggmenházát s mi, aradi iparosok, akik 1902-ben az oradeai kongresszus alkalmából láttuk ezt, irigykedéssel néztük, hogy Oradea megelőzte Aradot. Mikor a vendégeket az aggmenház terméin átvezették, a menház lakói, az öreg iparosok uniformisba öltözve, ágyaik lábánál vigyázz-állásban vártak bennünket. Bertsey, aki 48-as honvéd főhadnagy volt, szigorúan fegyelmelte a magukkal tehetetlen aggokat, sőt bizony összeremtettézte, aki nem állt szabályosan a sorban. Megfogadtuk akkor, hogy ha mi egyszer Aradon aggmenházat állítunk fel, az nem lesz kaszánya. Bizonyos, hogy Arad iparoságának egy kicsit sokáig kellett gondolkodni, hogy Oradea ebben utólag, de ennek igazán nem Bertsey György az oka.

Második társelnökké Deil Jenőt, a kassai keresk. és iparkamara titkárát választották. Szabadkán nem jutott rá az elnöklés sora, de jól ismertük a három év előtti oradeai kongresszusról. Hatalmas szál ember volt, hosszú, hátrafésült fekete, kissé őszben játszó hajjal. Szível-lelkekel hive a kisiparosok aspirációinak. Félelmetes, erős hangja tulszárnyalta a legerősebb viharokat és ha valaki nem a többség ize szerint beszélt és a gyűlés nyugtalanodott, „a végén nekünk lesz igazunk” szó lecsendesítette a kedélyeket. A kereskedelmi és iparkamarák akkor is hosszú, több íves memorandumokat terjesztettek fel a miniszterekhez. Ezeket a memorandumokat állítólag (mint most is megtörténik) el sem olvasták, hanem félretették. Deil Jenő a kereskedelmi miniszterrel csak táviratokban érintkezett, mert neki minden iparosügy sürgős és azonnal elintézendő volt. Nem bízta azt a postára se. Igaz ugyan, hogy Eötvös Károlyról mesélik, ha táviratot kapott, egyszerűen zsebre vágta azzal: „lehet, hogy az elküldőnek sürgős, neki azonban egyáltalán nem”.

A kongresszus legérdekesebb alakjai mégis csak a képviselők voltak, közöttük gróf Zichy Jenő, az Országos Iparegyesület elnöke, aki a napirend első pontjának, amely az önálló vámtérület létesítéséről szólt, előadója is volt. A hosszú, szikár, körszakállas gróf, mint a magyar

ipar pártfogója, nagy szeretetnek, megbecsülésnek és széleskörű népszerűségnek örvendett. A határozati javaslatot és annak indoklását hosszabb beszéd kíséretében adta elő, kissé idegenes akcentussal, amelyet azután nagy taps közepette egyhangulag emelet határozattá a kongresszus.

Apponyi Albert gróf, ezuttal először jelent meg iparos kongresszuson. Szerették volna az iparosok a gróf szavát hallani, mert bűbajos baritonja, nagy szónoki készsége közsímet volt. Különösen emelte azonban nimbuszát Kossuth Ferencel kötött vérszerződése, melyben kijelentették, hogy csak ásó és kapa fogja őket elválasztani egymástól. Apponyi Albert fel is szólalt. Röviden beszélt, mintegy jelezve a megjelent országgyűlési képviselők álláspontját, hogy nem azért jöttek, mintha állást akarnának foglalni bizonyos irányban, vagy vezetni az iparosságot, hanem közvetlenül akarják hallani az érdekeltek panaszait, meg akarnak győződni arról, hogy az élénkség milyen fokával nyilatkoznak meg az egyes kérdésekben és milyen erővel kívánják egyes intézkedések megváltoztatását. A helyzetet személyes tapasztalataik alapján akarták megítélni. Ha keresztülviszik terveiket, hogy ne a hatalmi érdek, hanem a nép millióinak érdeke domináljon, akkor meghallgatásra fog találni minden igazságos kívánság. Zajos éljenzés és taps fogadta gróf Apponyi Albert nyilatkozatát.

Az ipartörvény módosításának három előadója volt. Az első Achim János, a békéscsabai ipartestület jegyzője, mesterségére szűrszabó, akit Aradon is nagyon jól ismertek és kedveltek, mert sokszor bejárt a kamarai gyűlésekre. Ezuttal jubileumot ült, mert hatodszor volt kongresszusi előadója ennek a kérdésnek és resztelte, hogy mint a Katedrúmust, úgy kellett mindig ugyanazt ismételteltem felmondania. A második előadó: Dóczy Ferenc, esztergomi sütőmester és ipartestületi elnök, nagy katolikus, amint hogy az a hercegprímási színhely ipartestületi elnökhöz illett. A tanoncok és legények vallásérkölsai alapon való nevelése volt a vesszőparipája és minden felszólalása erre lyukadt ki. Nagyon hosszasan beszélt, ami nagy türelmetlenséget vont maga után.

A harmadik előadó dr. Horváth János volt. A budapesti építőmesterek ipartestületének volt iparhatósági biztosa és az Országos Központi Hitelszövetkezet ipari osztályának főnöke. Ez utóbbi minőségben ő alakította meg az egész országban az iparos szövetkezeteket, amelyek mostohagyermekai voltak mindig az Országos Központi Hitelszövetkezetnek, ahol a gazdasági szövetkezeteket dédelgették, mert kevesebb baj volt velük és az ingatlanra adott kölcsönök több fedezetet is nyújtottak, mint a kisiparosok számai. Dr. Horváth János közvetlenül érintkezett az iparossággal és a szövetkezeti eszmének iparos körökben egyik főtérjesztője volt. Ipari hitel, termelő és raktárszövetkezetekre vonatkozó tervezeteket és ügyrendeket dolgozott ki és igyekezett, ahol csak lehetséges volt, ipari szövetkezeteket alakítani. Csodálatosan egyszerű előadómódjával és érveinek kellő csoportosításával sok lelkes hívet szerzett a szövetkezeti eszmének.

Volt a szabadkai nagy napoknak egy olyan hőse is, aki nem volt ott, de akiről mégis sokat beszéltek.

Tudni kell, hogy a többszöri iparos kongresszusok folyamán képpen a kormányok foglalkoztak az ipartörvény új alapokra való fektetésével és Sztéryni József elnöklete alatt a kereskedelmi minisztériumban egy kodifikáló bizottság működött. Ennek a bizottságnak az volt a feladata, hogy az új ipartörvényt megalkossa és hogy az mielőbb törvényhozással elé kerüljön letárgyalás végett. Az iparosság joggal volt türelmetlen, mert a kormány képviselője már az 1899-i cluji kongresszuson ígéretet tett az ipartörvény legrövidebb idő alatt való letárgyalására és azóta már hat év múlt el. Most, hogy Sztéryni államtitkárrá lépett elő és bővebb hatáskört nyert, féltek, hogy újból elodázzák az ügyet, holott ekkor már Sztéryni öt vaskos kötetben adta ki az erre vonatkozó anyagot, ismertette Európa összes ipari törvényeit. Sőt az új ipartörvény főbb rendelkezéseiről előadást is tartott az Országos Ipari egyesületben. Az iparosságnak meg volt a teljes bizalom Sztéryni iránt, hogy a törvényjavaslat idejekorán el is készül. A gyűjtött anyag azután klenc kötetre szaporodott fel. Birjuk dr. Barabás Béla ígéretét, hogy ezt a nagybecsű művet az aradi Iparos Otthon könyvtárának fogja adományozni.

Ennél a napirendi pontnál igen érdekes volt Rácz Zsigmond szentesi kalaposmester felszólalása, aki adatokkal igazolta a közös vámterület óriási kárát és pedig két iparág révén ilyenformán: „Szentes városának van 33.000 lakosa. Ezek közül 15.000 van olyan, aki kalapot visel; a nőket nem számítom. (Boldog szentesiek, itt miféle nő is viselik a kalapot). Ennek dacára Szentesen csak három kalaposmester van és csak úgy tudnak megélni, hogy vásárra járnak. Ugyanez áll a cipésziparra is. Cipőt még egyszer annyit visel a közönség, mert itt a nők is számba jönnek. A cipésziparosok is csak úgy boldogulnak, hogy vásárról-vásárra járnak, míg a karlsbadi és más cipővel kereskedők fényesen élnek.”

Pogány Béla szabómester Gyöngyöseről az ipartörvény 101 § d) pontjának azonnal hatálytalanságát kívánta. Az aradi ipartestület a múlt héten foglalkozott ezzel a kérdéssel. Ez a pont ugyanis azt mondja, hogy mindenkinek, aki tizenötödik életévét betöltötte és igazolja, hogy iparosnál munkába felvétetik, munkakönyv adandó.

A kongresszus második napjának főtárgya az Ipartestületek Szövetségének megalakítása volt. E kérdést Gelléri Mór, az Országos Ipari egyesület igazgatója adta elő. Hogy ki volt Gelléri Mór, leghelyesebben jellemzem, ha Szilágyi Mihály veszprémi iparos felszólalásából idézzük pár sort: „Egy másik férfias az iparosságnak, aki már egy hosszú életen keresztül szolgálja a mi ügyünket: Gelléri Mór. Az urak közül sokan még nagyon kicsi gyerekek voltak akkor, amikor ő már a mi érdekeinkért harcolt, küzdött és mindent elkövetett, hogy oda fejlessze az iparosságot és az ipart, ahol ma áll. Életkorom bizonyítja, hogy a múltból elég tapasztalatom van és meg tudom ítélni, hogy amikor az első iparosmozgalmat megindítottuk, még csak mennyire voltunk mozgalmunkkal és ez a férfiu már akkor ott állt az első sorban és éjjel-nappal küzdött, dolgozott érdekeinkért. Ennek a férfinek személye iránt hálának kell lennünk.”

Gelléri különben az ország legelfoglaltabb embere volt. Azonkívül, hogy csaknem az egész országot beutazta, hogy minden ipari eseménynél jelen legyen, napi öt-hat bizottsági ülést nem végig ült, hanem vezetett és irányított.

Az Ipartestületek Szövetségének ügye azon bukott el, hogy a 849 ipartestület közül csak 25 vállalta, hogy tagonként és évenként 10 krajcárral járuljon ennek fenntartásához. Később ugyan megalakult, úgy, hogy az ipartestületek tetszés szerinti adományaiból tartja fenn magát, azonban nem végezhetett érdemleges munkát abból a 4-500 korona évi bevételből, amely összeg a levelezés portóját sem fedezte. Az áldozatkészség hiánya mindig megbosszulta magát és ahogy a kongresszus egyik szónoka kifejtette, mikor a munkások hetente egy koronát áldoztak szervezeteik kiépítésére, az önálló iparosok vonakodtak évi 10 krajcár terhet magukra vállalni.

Egy tizenöttagú bizottság vette azután kezébe a szövetség megalakítását és dr. Horváth János másnap bejelentette, hogy a tagsági díjat leszállították, és pedig 100 tag után évi tíz korona, 500 tag után évi 25 koronára és 1000 tag után 40 koronára. Kimondták azt is, hogy már 15 ipartestület kötelező belépése után megalakult végleg a szövetség.

A budapesti Borbály Ipartestületre így évenként 40 korona teher hármlott volna, mert ezenél több tagja volt. Joss Péter elnök arra kérte a kongresszust: engedjék meg kivételesen, hogy az évi díjat 30 koronára szállítsák le, mert teljesen lehetetlen az ipartestületi közgyűlésen megszavaztatni az évi 40 korona hozzájárulást.

Az országos gyűlés a két főtárgyán kívül még igen sok ügyet tárgyaltak le. Így az iparpártolás törvénye is szönyegre került; védőegylet, a tulipánmozgalom és a hazafiúi köteleességek az iparpártolás érdekében.

Ennek keretében került sorra a háziipar versenye is. Itt Löwenbach Benedek makói sütőmester a kenyérfák és pékek évtizedes harcát vázolta. Nagy nehezen, súlyos áldozatok árán, egy évi munkával elérték, hogy a miniszter gyöngyösi elvi határozatban jól megindokolva, a pékeknek adott igazat és eltöltötte a kofák kenyérárúsítását. A kenyérfák azonban az ügynek újra felvételét szorgalmazták és rövid idő múlva, a miniszter új, az előbbivel homlokegyenest ellenkező határozatot hozott még szebb indoklással. És ez a per még most sem ért véget. Itt Aradon, pécskai ke-

nyérvkérdés cím alatt folyik tovább a sütőipar rovasára.

Hogy mennyire nem pártolják még az iparosok sem a hazai ipart, Dobrái József karcagi cipész legjobban azzal jellemezte, hogy elmegyünk a Kossuth-pártra szavazni osztrák cipőben.

A közállításoknál a gyáripar, de különösen a fegyencipar versenyt panaszkodtak fel, az érdekelte felszólaló iparosok. Különösen, hogy a posztógyárak, amelyek állami támogatásban részesülnek, a kész ruha szállítást is vállalják és ezzel az iparosokat elűtik a munkától. Érdekes volt Cserna Lajosnak, a budapesti szabó ipartestület elnökének esete, aki állami szállításokra kapott megbízást és előírták, melyik gyártól kell a posztót vennie. A gyár késedelmesen szállította az anyagot s így ő is késedelembe esett. Amikor ezt a munkások megtudták, a munkabért kétszeresére emelték s így választhatott, hogy munkabér címén vagy kötbér címén fizessen rá a vállalkozásra.

A harmadik nap anyaga túlságosan nagy volt ahhoz, hogy azt el lehetett volna intézni, így távirati stílusban kellett az ügyeket előterjeszteni és letárgyalni.

A napirend előtt azonban elégtételt kellett szolgáltatni Deil Jenőnek, akit előző nap azzal vádoltak, hogy nem iparos és önös érdekek vezetik. Thék Endre elnök és Gelléri Mór ügyvezető elnök felszólalásai után dr. Barabás Béla országgyűlési képviselő, a kongresszus díszelnöke, mint a legöregebb országgyűlési párt alelnöke, igazolta, hogy Deil Jenő már hosszú évek óta teljes odaadással, kuruc gondolkodással szolgál pártjának zászlaja alatt, amelynek már több évtizede tagja s ezért őt minden támadás ellen megvédelmezzük és legmelegebb szeretetünkbe fogadjuk.

Az iparos érdekek hatályosabb képviselőitől a törvényhozáshoz Hevesi József kolozsvári asztalosmester terjesztett be jól megokolt indítványt.

Az iparos nyugdíjintézmény országossá tétele érdekében, Szakáll József szegedi szabómester tett előterjesztést, amely szerint a próbálkozások azért nem sikerültek, mert nem akadt az egész országban 3000 iparos, ki tagja akart lenni ezen intézménynek, holott már meg van minden osztálynak saját nyugdíjintézménye, a munkásoknak, pincéreknek, sőt a csapnőlegényeknek is, csupán az iparosok nem elég éretek erre. Ha a vasúti baktek nőszülni megy, megtörik a székét, ahová leül, mert nyugdíjas ember. Így gondolkodik minden családapa. Csak mi, árva iparosok, vagyunk azok, kiknek a társadalomban nincs semmi tekintélyünk. Én úgy érzem, eljött az idő, amikor öntudatra ébred az iparososztály és arra a gondolatra jön: „segíts magadon, az Isten is megsegít”.

Kunfalvy Nándor budapesti építőmester, „a munkaadók állásfoglalása a munkásmozgalmak ellen” címen tartott hosszabb előadást és a sztrájkok törvényes rendezését követelte.

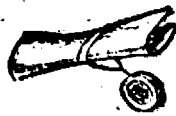
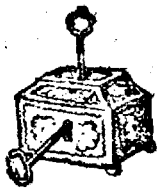
„Az Ipari Szövetkezetek reformja” címen dr. Horváth János mutatott rá, hogy háromszázszáz önálló iparostól mindössze huszonhatezer szövetkezeti tag van. Hibásak ebben az ipartestületek elnökei és vezetői, akik nem teljesítik ezirányban kötelességüket. Az ipari hitelszövetkezetek bevéltak, azonban egyéb ipari szövetkezetek kevés kivétellel nem tarthatók fenn. Ennek oka a tagok megbízhatatlansága és kötelességeik nem teljesítése, amihez hozzájárul az üzleti szellem, a szakipari, kereskedelmi ismeretek és az üzleti becsületesség hiánya, amiért is kénytelen a Központi Hitelszövetkezet ezen szakaszvetkezetek autonómiáját korlátozni. Erkölsai kötelességük az ipartestületek vezetőinek, hogy a szövetkezeti eszme érdekében közbelépjenek.

Mintán az összes határozatok elintézését a megválasztott központi bizottságra ruházták át, a kongresszust Thék Endre lelkes szavak mellett berekesztette.

Mi, néhányan, akik életben vagyunk azok közül, aki részt vettek ezen a kongresszuson, nemcsak emlékeinkben tartottuk meg, nemcsak utánozni akartuk az akkori vezéreket, hanem bámulatos módon ma sem kell egyebet tennünk, mint amit akkorők tettek. Ugyanazoknak a céloknak eléréséért tovább küzdeni, teljes hittel, megfeszített erővel és lankadatlan szorgalommal, amely után el kell jönni a kézműiparosság új fel-támadásának.

A mi meg nem alkuvó hitünk adjon erőt az újabb nemzedéknek a munka folytatására.

Steinhardt Jakab aradi fő-rabbi alázatosan esedező memoranduma

a szegény zsidó mesterek és legények érdekében, akiket üldöznek a kegyetlen céhek és a zsidóságért, amely termelő munkát akar végezni.

Rasb Gusztáv urnak, az aradi neológ izraelita hitközség főjegyzőjének szíveségéből jutott a kezébe az immáron 87 éves emlékirat, amelyet Steinhardt Jakab Fő-Rabbi ur, az Urnak 1847-ik esztendejében, zsidó időszámítás szerint az 5607-ik esztendőben az aradi zsidóság főpásztora Tekintetes Nemes Arad Vármegyéhez intézett. A folyamodványt ki is nyomatta Steinhardt főrabbi. Tette ezt azért, hogy ha netalántán nem is vennék számba Aradmegye urai a szegény zsidók alázatos kérését, az instanciában megpendített eszmék, gondolatok, javaslatok a nyomtatott betű erejénél fogva hassanak és terjedjenek.

Folyamodvány Tekintetes Nemes Arad Vármegyéhez..

Azon „erélyes részvét”, amellyel „Tekintetes Arad Vármegye az utolsó országgyűlés alkalmával a hazai Izraeliták ügyét pártolni méltóztatott”, 1847 Mindszent hava 17-én arra biztatta fel Steinhardt Jakabot, az Aradi Izraelita Község akkori „Fő-Rabbiját”, „jót, hogy másodrendű polgároként kezelt zsidóság érdekében alázatos folyamodványt intézzen Tekintetes Nemes Arad Vármegyéhez. Az „erélyes részvét”, — írta Steinhardt Jakab, — megegyezhetetlen bizonyosságát adá annak, miképp ezen ügy fontosságát elismerve, azon hathatós szöveget, melyek az ember-szeretet, az igazság 's az álladalmi érdek részéről mellett emeltetnek, méltatni tudja”. Ezen meggyőződés bátorított fel bennünket, mostan, a bekövetkező országgyűlés küszöbén ezen alázatos folyamodványunk által a Tekintetes Megye magas és jóakaró figyelmét újra kikérni ezen ügy mellett, remélve, miszerint azon számos és fontos tárgyak közt, melyek jelen közgyűlést foglalatostkodtatják, ezen kérdésnek is egy kis tért engedni fog.”

Steinhardt főrabbi hivatkozik a folyamodványban azokra az eredményekre is, amelyeket egyenjogusítatásuk felé a zsidók 1840-ben már elértek. „A haladatosság kitörülhetetlen betűivel bevésék szíveinkbe ama lelkes szöveget, melyek az 1840. évi országgyűlésen a magyar törvényho-

zás szent csarnokaiban mellettünk emeltettek.”

Ezek az eredmények azonban meglehetősen soványak voltak. „Mert igen szomorú, sajnos, még most is a magyarhoni Izraeliták állapota 's annál sajnosabbnak 's a közhazára legkárosabb következménynek kell lennie, ha a törvényhozás első megindulása után egyszerre megállana.”

A zsidóság produktív akar lenni

Steinhardt Jakab aradi főrabbi 1847-ben kelt folyamodványa részletes és hű képét rajzolja meg a zsidóság akkori helyzetének. Részletes és hű képet fest természetesen a zsidó iparosság akkori helyzetéről is. Sőt a folyamodványnak mintegy fele éppen az iparos-problémával foglalkozik. Az iparos-probléma volt ugyanis akkoriban a gerince az általános zsidó problémának. Steinhardt főrabbi ezt klasszikus tömörséggel a következőképpen fejti ki:

„Anyagi tekintetben csak akkor lehet hasznára (a zsidóságnak) a hazának, ha legnagyobb része, elhagyva addig folytatott, természeténél fogva a nyereszkeadástól, haszonleséstől és a csolás egy nemétől tisztán alig maradható életmódját, a közvetlen testi munkára és egyéb tisztességes keresetmódra át tér.”

300 aradi zsidó család évente 6000 pengő forintot költött gyerekei iskoláztatására

Bűn volna, ha a feledés homályába merülne Steinhardt főrabbi alázatos folyamodványának következő részlete:

„Szellemi tekintetben senki nem tagadhatja, hogy meg van a magyar Izraeliták közt a jobb törekvés. Ők minden módon igyekeznek gyermekeiket az előrehaladt kor kívánataihoz képest nevelni. Minden előbbkelő (hit) községben az illető rendeletekhez képest iskolát, sőt faluk... elszórt

egyes zsidóknál lehet ügyes tanítókat találni. Ki-számítás szerint több fél milliót fordítanak évenként e honban zsidó gyermekek oktatására; egyedül itt Aradon, hol alig 300 család van, több mint 6000 pengő forintba kerül a gyermekek oktatása. 'S hogy ezen nevelésben a magyar elem majdnem mindenütt tulnyomó, erről mindenki könnyen meggyőződhetik.”

Miért volt kevés a zsidó iparos?

Sokan szemre hányják a zsidóknak, hogy a kézművekre hajlamuk nincs, mert kevés közöttük a kézművesek száma. De mennyi majdnem áthághatatlan akadályok gördítetnek azon zsidó elébe, ki fiát kézművesnek akarja nevelni!

Mert ha találkozik is imitt amott egy mesterember, ki elég „szabadelmű” vagy kit szegény sorsa készített, a zsidó fiut jó fizetésért tanításba fogadni, felkél ellene a megkérdelhetetlen czéh-szabály, felkél ellene a többi mesterek serege, békát kigyót kiáltva a hallatlan merény miatt. 'S ha ezen nehézségek el is vannak hárítva, mi csak ritkán esik meg, 'a fia a vándorkönyvet is megkapja sok küzdés után, ha csak külföldre nem utasítják, kimérheti vándorbotjával a szép magyar hazát, de munkát ritkán kap, mert zsidó! 'S milyen tövises az ilyenre nézve a vándorlás maga! A czéh-szabályok jótéteményeiben nem részesül; sok helyütt a közönséges legények szállásába sem

eresztik, 's vannak városok a hazában, hol nem ritkán a vándorkönyv láttamozása is tagadtatik meg a zsidó legénytől.

Nemcsak a zsidó legényeket, hanem a zsidó mestereket is üldözik a céhek

Bevégezve ezen rögzös pályát, hazatér; de itt új harcát kell kezdenie megint a czéh szabályok, a mesterek ármányai 's a helyhatóság törvényes 's nem törvényes követelései és nehezítései ellen, hogy a mester jogot, a műhely állításra 's készítménye eladására való engedelmet kikapja. Hogy mind ezen harcokban az egyedüli fegyver csak a pénz lehet, mely a kezdő kézművesnek olly szükséges mint a levegő, 's hogy ezen fegyver annál könnyebben kopik, minél keményebb az ellenség páncélja tán nem is szükséges említeni. — De ezen nehézségek legyőzésével életkeresette még nincs biztosítva!

A kézművesek tére a város; városokban pedig a zsidónak fekvő birtokot szerezni nem szabad, 's mi nélkül nagyobb szerű műhelyt vagy gyárt állapítani majdnem lehetetlen.

Egyedül abból a mit saját kezével dolgozik, a mesterember nem élhet; sőt vannak igen sok kézművek melyeket segéd nélkül kezdeni se lehet; tehát minden esetre legényekre szorul. De honnan vegya ezeket? — keresztény legényekkel dolgoznia a törvény nem engedi; zsidó legényeket nem talál, mert ezeknek szaporodása a fentebb leírt okok miatt még eddig nem igen haladhatott. Így csak circulus vitiosusban keringhet a zsidóknak műipara, de célra nem vezet.

Kit-núlták a mesteriséget, de micsa módjukban folytatni.

Nem természetes tehát, nem szükséges e, hogy ez már is csökkenni kezd?!

Tekintetes Karok és Rendek! mi talán leginkább vagyunk feljogosítva ezen kérdésre, mert tapasztalás után szözlünk.

Az Aradi izraelita községben a kézművekre való hajlam régen támadt, még midőn a törvény annyi alkalmat sem engedett mint most. A legcélszerűbb szülők kézművekre tanították fiaikat; a szegényebb sorsúak ezen példát híven követték; az árva és a község gondviselésére hagyatott ifjak majdnem mindnyájan mesterségekre és művészetekre tanítottak, mi sok pénzbe és bajba került.

Az Aradi zsidók fiaik közé — más könnyebb 's közönségesebb kézműveket nem is említve — néhány lakatost, közönséges és fegyverkovácsot, rézművest, asztalosot, nyereggyártót, puskaművest, timárt, kádárt, képirót, festőt, kő- és rézműszót, szobrászt is számíttanak; de hol és mi állapotban vannak ezek? Némelyek kivándoroltak Bécsben és egyéb nagyobb városokban sőt Amerikában, Ausztráliában letelepedtek, hol inkább sikerült nekik műhelyeket és gyárakat állapítani, mint a hazában; mások még most is legényeskednek, távol országok műiparát emelni segítik. — De azok kikben annyi állhatatosság nem volt, vagy kik nem akartak örökre lemondani azon reményről, hogy valaha saját tűzhelyet alapítsanak, bizony kénytelenek voltak mesterségüket, sőt a már is felállított műhelyt oda hagyni, és az ősi életmódhoz, a kereskedéshöz vagy is inkább a csereberéhez, alkussághoz vagy kormarássághoz fogni.

„Tözsérségre adta magát, mert nem kapott legényeket”

Hogy többek közül csak egy példával szolgáljunk, egy husz évi távollét után két évvel ezelőtt haza tért kovácmestert említtünk. Ez német, francia és oroszország leghíresebb műhelyeiben és — egyszermind igen ügyes baromorvos is lévén — nagy uradalmaknál szolgálatban állott. Ügyessége és azorgalma által egy nem csekély pénzösszeget mellett még igen jeles bizonyítványokat sőt nyugdíjt is szerzett. De a honvágy nyugtalanítá 's hazafelé fordult. Jövő életkeresete felől keveset aggodott, mer' sokszor hallotta, miszerint Magyarországon illyes egyet-öt hiánya miatt panaszkodnak. De drágán fizette meg az ismeretét, mert nagyon csatlakozott. Műhelyt akart alapítani, mire alkalma is lett volna, mert szülői még jobb időben — t. i. midőn Arad városa még „szabad” nem volt — házat vettek vala; de nem talált zsidó legényeket. 'S miután két évig kész pénzből élt, kénytelen volt, negyven éves létezőre magát a tözsérségre adni, mihez se kedve se ügyessége nincsen.

Nem szegődtek a mesterek zsidó tanoncokat

A helybeli Izraeliták közt néhány évvel ezelőtt a pozsonyi, pesti és nagykanizsai példák szerint egy majd 200 tagból álló egyület alakult, ki-nek célja: szegényebb sorsú ifjakat kézművekre taníttatni, vándorlásra felkészíteni 's műhely felállítására segíteni. Az alapítványtőke már 4000 pengő forintig gyarapult; de célt nem ért, sőt szegényt vallott, miután felszólította a szegényebb szülőket, hogy fiaikat gondviselésére bízzák, ezeket azután vissza kellett utasítani; mert ha talált is néhány mestereket, kik a tanítást háromszoros fizetés mellett magokra vállalták, a többiek addig nem nyugodtak, míg a zsidó fiuk a műhelyekből ki nem kergetettek. Az egyület pedig — hogy felsőbb helyen megerősített alapszabályainak eleget tegyen — egy Rómában tartózkodó, helybeli születésű fiatal szobrásznak, ki a legszebb

reményekre jogosít 's tán ezért se térend vissza többé, 120 forintot küldött; egy más szinte aradi születésű ifjunak ki Bécsben ügyessége tekintetében Litographia alapítására engedelmet nyert, ezen vállalata kivételére bő segédelmet nyújtott; megint egy másnak 60 pengő forintot ajánlott, hogy orvosi diplomáját kinyerhesse 's hogy asztán

orvosainknak úgy is nagy számát még szaporítsa, vagy éppen Törökországban tábori orvosnak beálljon, milly sorban majdnem mind azon szerencsétlen ifjak osztoznak, kik az 1840. hongyülés által ébresztett reményektől kecségetve, magokat mérnökségekre, ügyvédségre, gyógyszerészésre, vagy éppen más nyilvános hivatalokra szánták vala.

Tabu volt a zsidóságnak a földmivelés is ...

Fontosabb még a kézműveknél a földmivelés; 's ezen fáradsalmas 's hazánkban még most is igen irigyendő életmódra is meg van sok Izraelitákban a készség, a mit ezen megyéből vett egyes példakkal is lehetne bebizonyítani. Ritkák ugyan még ilyen esetek; de nem a zsidók részén egyedül van a hiba.

Mit tehet p. o. a zsidó, midőn nem engedtetik meg neki a jobbágyi telek megszerzése? Voltak esetek, hol a zsidó a keresztényi jobbágytól drága pénzen telket vett, a földes ur pedig a vételt a 1836. évi 4. törvénycikkely ellenére jóváhagyni nem akarta: pedig nem azért, mert talán a zsidó becsületességén kételkedett — mert hiszen ugyan ezen zsidó évek óta haszonbérloje volt földesuri haszonvételeinek 's tovább is az maradt — hanem mert a földes ur jobban szereti a zsidó ha-

szonbérlojt mint a zsidó jobbágyot. Ez pedig igen természetes, mert a haszonbért minden évben föllebb lehet rugtatni, mert a zsidó haszonbérlo bolti jogért néhány száz forintot fizet, mit mint jobbágy nem fizetne.

Avval hogy a zsidó — kinek a felcsigázott haszonbér mellett élnie is kell — az ilyen bánásmód által némileg kényszerítették a népet kisebb mértékek, silány italok árulása, égbekiáltó uzsorávi kölcsönözgetés 's hasonló eszközökkel zaklatni, a földes ur mit sem gondol. Van törvény, mely az illy zaklatásra büntetést szab; van szolgabíró ki ezt bizonyos esetekben végre is hajtja; de olyas valaki ki megítélne, valljon melyik részen van a legnagyobb zsarolás, hogy azt meggátolná — az csak törvény lehet, millyen még eddig nincsen.

Nemcsak a zsidók uzsoráskodnak ...

Tudjuk, Tekintetes Karok és Rendek, mikép az Izraeliták elleni ingerültség nem annyira a szegényebb sorsukat mint inkább a gazdagabbakat illeti, kik mindnyájan uzsorásoknak tartanak. — Nem akarjuk ezuttal megmutatni, mikép egyik régi szerencsétlensége a zsidóknak, hogy mindég gazdagabbaknak tartattak mint valósággal voltak, mikép még most is nem csak a közép közt, hanem a magasb rendű keresztény közönségnél is általános ezen vélemény, mintha a készpénznek legnagyobb része a zsidók kezében volna. Nem akarjuk kimondani honnan veszi eredetét ezen balvélemény. Nem akarjuk hosszasan fejtegetni azon igen tanulságos igazságot, miszerint hazánk jelen állapota az uzsoráskodást egyenesen feltételezi, úgy hogyha a zsidók mindnyájan kikergetetnének a hazából, ez még sem gyógyulna ki ezen harapódzó bajból addig, még némely institutói gyökeres átalakítást nem szenvednének. Felesleges is megmutatni, mikép nem csak a zsidók uzsoráskodnak e' honban 's hogy a legnagyobb uzsoráskodási merényeknél nem mindég a belekevert zsidók a legnagyobb bűnösök.

Csak ezen egy kérdésre bátorokodunk a Tekintetes Karok és Rendek figyelmét kikérni; valljon meggátoltatik-e a zsidók uzsoráskodása, midőn nem csak a nemesi, de sőt a városi és a jobbágyi birtokok megszerzésétől is kirekesztettek? — Mibe fektesse töképenzeit a gazdag zsidó, ha már kell gazdagnak nevezni olyan embert, kinek se fekvő birtoka, se mestersége, se polgári joga, se hivatala nincsen? Alapíthat e mezeigazdaságot, baromtermesztést, gyártelepítvényt, ha nem akarja készpénzét, egyetlen vagyonát a szeszélyes kereskedési szerencse kezéjére bízni?!

Lehetne e jobb mód a zsidókat a földmivelésre szoktatni, mintha megengedtetnék a gazdagab-

baknak a birtokszerzés, ki osztán zsidó gyarmatot is alapíthatna, sok pusztá földet termővé tehetne? Hogy vannak egyesek és egyletek kik e' czélból szereznének földbirtokot, hivatalos adatokkal lehetne bebizonyítani.

Vannak esetek, hol a zsidó a földes ur jószágából mint p. o. némely helyen Arad megyében, vagy tekervényes uton, t. i. zálogi czim alatt szőlőkertek vagy egyéb termőföldek birtokába ju-

tottak 's nem tapasztaltatott még, hogy az ilyen jószágok a zsidó birtokos alatt elhanyagultak volna, valamint nem tapasztaltatott még, hogy a keresztény jobbágyok ott, hol a zsidó nemesi birtokhoz jutott, rosszabb bánásmód miatt panaszkodtak volna.

Világos ezek szerint, mikép a hazai zsidók csak úgy felelhetnek meg valóságosan az Ország várakozásainak, ha a törvényhozás az elősorolt akadályokat elhárítaná. Elnémulnának azután mindazon panaszok, mindazon ellenvetések, melyek most a törvényhozásoknak útját állani látszanak, ha csak alkalom nyújtatnék a zsidóknak mindazokat tettelesen megcáfolni.

Ez a mi alázatos kérésünk, melynek beteljesedését óhajtva 's remélve, legmélyebb tisztelettel maradunk

Aradon Mindszentháza 17-én 1847.

alázatos esedező szolgálai

Az Aradi Izraelita Község

STEINHARDT JAKAB,

Fő-Rabbi.

Steinhardt aradi „Fő-Rabbi” ur szívhezszólt memorandumát 1847 óta száz százalékosan elfogadta az a titokzatos miniszterium, amelynek idő a neve. Tekintetes Nemes Arad Vármegye ugyan nem tűzte programjába az elnyomott zsidók egyenjogusításának ügyét, de az 1847 óta eltelt 87 esztendő helyre hozta, ami Aradmegye és az akkori Magyarország többi 71 megyéje a magyar szabadságharc előtt elmulasztott. Mégsem végeztünk felesleges munkát, amikor Arad város zsidó hitközsége egykori főrabijának folyamodványát leköszöltük. A nagy tudású zsidó főpap méltóságát teljesen hűbölő és öntudatos csengésű mondatai nagyon sok olyan kérdésre is kielégítő választ adnak, amelyeket az egyenjogusított zsidóság ellen indított újabb mozgalmak vetettek fel. (n.)

Tarthatatlan állapotokat idéztek elő az oknélküli adóbírságolások

Nem fogadják el az adórészleteket a megbírságoltól, csak ha bírságát is törleszti, így az üldözött adóalany adót sem tud fizetni.

Könnnyítéseket nyújt a kormány a megbírságolt adófizetőknek.

Bucurestii jelentés szerint az adóügyi kihágások különösen a Madgearu-féle szigorított adótörvények életbeléptetése óta, nagy mértékben megszorodtak. A pénzügyi közegek nagy mohósággal vetik rá magukat minden mulasztásra s a milliós bírságolások napirenden vannak olyan mulasztások után is, amelyek nemcsak hogy nem károsították meg az államot, de nem is ilyen cézzal követték el, jóhiszeműek, vagy éppen csak az adótörvények igen bonyolult előírásának nem ismeréséből, nem pontos kivételéből származtak. A bírságolásoknak ez a tultengő rendszere a bírságok munkáját is nagymértékben szaporítja, mert a felek — ha a pénzügyi hatóságok előtt ugyanis az, hogy a pénzügyi hatóságok a bírság hoz fordulnak a bírságolási jegyzőkönyv érvényesítése érdekében.

A bírságolási mánia azonban nemcsak a feleknek okoz kellemetlenséget és kárt, hanem — ami első percben alig hihető — magának az államkincstárnak is. A jogerős adóbírság sorsa ugyanis az, hogy a pénzügyi hatóságok a bírság összegét hozzáűtik az adóhoz s azontul ez az adó sorsában osztozik. Aki a bírságolt felek közül adót akar törleszteni, a fizetést csak úgy fogadják el, ha a fél ugyanakkor a bírságra is törleszt. Minthogy azonban a bírsággal sújtott felek rendszerint tovább keresik az igazukat, a rendes birói uton s minthogy az adóhivatalok a bírság megfelelő törlesztése nélkül adótörlesztést sem fogadnak el, a felek inkább az adójukat sem fizetik s így elő állt az a helyzet, hogy a legtöbb adóhítralék azoknál az adófelekkel áll fenn, akik bírságolva vannak. Végül a bírságot a törvényszékek törlik, az államkincstár pedig se bírságpénzt, se adót nem inkaszált.

Ennek az áldatlan helyzetnek megszüntetése céljából a pénzügyminiszter elhatározta, hogy az adókihágások után kivetett bírságokat törvényi uton eltörli.

Javaslat készül a pénzügyminiszteriumban arra, hogy a megbírságolt adózók, ha adójukat kiegyenlítik, szabadulnak a büntetéstől, mert

a bírságolási jegyzőkönyvet az adó kifizetésével megsemmisítik.

A bírságolt feleknek joguk lesz egy év alatt kiegyenlíteni tartozásukat, de a bírság szorgalmazását már az első részlet befizetésének időpontjával megszüntetik.

Még egy lényeges kedvezményt kapnak az új törvényben a megbírságolt adózók: joguk lesz 1932-es adóhítralékukat is adóbonokkal kiegyenlíteni. Az 1933. április 1-e után esedékessé vált adóösszegek természetesen változatlanul csak készpénzben egyenlíthetők ki. Viszont mindazok, akik a bírságok eltorlesztése után 1933. március 31-ig sem fizették be tartozásukat a megbírságolt adózók körébe, azoknak továbbra is a bírságok továbbra is változatlanul fennmaradnak.

Öntöm

az összes magánjáró gépek részeit, mezőgazdasági ipari és kereskedelmi géprészeket

saját modelleim után

Vas-, fém- és bronzöntés

Minden szakmába vágó munka jutányos áron

MORZA vas- és fémöntőde

ARAD-SEGA, Str. Rea Silvia 9

Az új román templom mellett

Nyílt levél

Coman Agoston úrhoz, Timişoara város Interimár bizottságának elnökéhez

Elnök Ur!

Alulírottak mint e városnak több évtized óta adófizető polgárai, úgy a magunk, mint a vezetésünk alatt álló érdektestületek nevében nagybecsű figyelmét a következőkre hívjuk fel:

Közelmultban sorozatos támadások érték városunk iparos társadalmának intézményeit és azok vezetésüket néhány összeférhetetlen természetű és az iparos intézmények fentartásához egy bannal hozzá nem járuló egyén, valamint egyes, a városháza által szubvencionált lapok részéről.

Ezek a támadások minden komoly alapot nélkülözően rosszindulatúak voltak. Egyedüli céljuk csak az lehetett, hogy a napi politikát, amelynek félszázad óta Timişoara város iparos mozgalma és autonóm intézményei mindenkor fölötté állottak, romboló célzattal a nemzetiségre és felekezetre való különbség nélkül egy családba tömörült és a közös érdekek szolgálatában egymásért minden áldozatra kész timişoari iparosság mozgalmi életébe csempésszék.

Elnök Ur! Önnek, mint e város fejének, tudnia kell, amiről a lelkiismeretlen kutmérgezők nem akarnak tudni, hogy iparos intézményeinket a vezetőségek az évi közgyűlés intenciói szerint vezetik, tehát az itt élő román nemzetiségű iparosság bizalmából is. Hogy ezek a vezetők minden díjazás nélküli tisztviselőkben mindenkor respektálják és végrehajtják az illetékes minisztériumok rendelkezéseit, amint hogy intézményeik alapszabályai szerint a közgyűlés határozatai is csak akkor hajthatók végre, hogyha azokat az illetékes minisztérium jóváhagyta. Önnek tudnia kell, Elnök Ur, hogy Timişoara város minden pártpolitikától mentes gazdasági mozgékonyágának köszönheti, mai impozáns kereteit és csak annak a körülménynek tulajdonítható, hogy ez a város ipar- és kereskedelem terén a főváros után a második helyet foglalja el országunkban. Tudnia kell, Önnek, Elnök Ur, hogy Timişoara város iparosságának évtizedekkel ezelőtt is a jelenleg többségi nemzethez tartozó román nemzetiségű iparosok voltak vezetői tagjai, ami fényes bizonyossága annak, hogy az akkori hatóságok mennyire belátták: súlyosan ártalmas és káros volna napi politikát keverni, nemzetiségi és felekezeti ellentéteket szítani, éket verni az összeparosság közös érdekeinek önzetlen szolgálatában egy táborba tömörült timişoari iparos család sok száz tagjának sorába.

Tudnia kell azonban Önnek, Elnök Ur, mást is. Azt, hogy akik a multban egymással testvéri békességben élt timişoari iparosok sorait akarják megbontani, mindössze hárman vannak. Hogy az általuk felhozott vádaskodásokat számos hatóság és legutóbb a királyi ügyészség is teljesen alaptalannak minősítette. Tudnia kell Önnek, Elnök Ur, hogy iparos intézményeinknek az említett vádaskodók által kifogásolt ténykedéseit a fennálló törvények értelmében az illetékes minisztérium közlegek már a denunciació hajza előtt jóvá hagyták és hogy az említett három ur közül az egyiket izága természete miatt saját fajtestvérei, a román iparosok, a maguk kulturális egyesületéből kizárták.

Elnök Ur! Ha eddig nem tudta, tisztelettel tudomására hozzuk, hogy a fentebb említett, hosszú idő óta folyó hajza még nem fejeződött be. Újabb zaklatások sorozata előtt állanak Timişoara város iparos intézményei. Ezuttal azonban a denunciació tisztátalan szerepét nem az említett három ur, hanem egy tisztviselő követi el, aki a fizetését a várostól kapja. Attól a várostól, amelynek fentartása nem kis részben éppen az iparosság vállaira nehezedik.

Tisztelettel kérdezzük, Elnök Ur, tud-e Ön arról, hogy a városi tanácsok és otthonok egyik tisztviselője ellenséges érzeléssel viseltetik azoknak az intézményeknek fentartói iránt, amelyek kitűnő megélhetést biztosítanak számára? Kérdezzük Öntől Elnök Ur, miért nem éri be az Ön tisztviselője azzal, hogy míg közvetett kenyéradói, az iparosok, fokozatosan elszegényednek, ő

magyont gyűjt? Miért nem éri be ezzel és milyen jövedelmek be ez a szerencsés helyzetben levő tisztviselő az autonóm jogokkal és jogszemélyiséggel rendelkező iparos egyesületek belső életébe? Mi köze van hozzá egy tisztviselőnek, aki a város pénztárából huzza fizetését, hogy hogyan intézi az iparosság a száz százalékosan saját maga által fentartott intézmények belső ügyeit és milyen jövedelmek merészel beleavatkozni azoknak az iparos vezetőknek intézkedéseibe, akik az itt élő iparostársadalom osztatlan bizalmát élvezik?

Elnök Ur! Amikor a fentieket az Ön nagybecsű tudomására hoztuk, tettük ezt abban a megnyugtató hitben, hogy az ország fenkölt gondolkodású Uralkodójának és felelős minisztereinek nemrég kiadott szövegét Ön is respektálja. Arra hív fel valamennyi országunkbeli polgárt ez a

királyi szöveg, hogy a szeretet felében munkálkodjék az ország érdekében és az egyes hivatalok több türelmet tanúsítsanak a különböző nemzetiségekhez tartozó, de azért egyformán építő munkát végző adófizetőkkel szemben. Bízunk önérzettel hangoztatjuk, hogy aki a fenti, valóban királyi szöveget kibocsátotta, szerény, de önzetlen és közérdekű működésünk tulzoltan sokra értékelt elismeréseképpen példátlanul magas kitüntetésben részesített bennünket.

Elnök Ur! Ön a magas kormány bizalmából első polgára Timişoara városának. Az Ön hatáskörébe tartozik, hogy hivatalos hatalmával fogva elbírálja, méltó-e az általa betöltött állásra egy olyan városi tisztviselő, aki a város polgárai között egyenlenséget szít és megzavarja az itt élő iparosság békés együttműködését. Szerintünk nem méltó. És hisszük, hogy Elnök ur helyeselni fogja a mi felfogásunkat. Fogadja, Elnök ur, nagy-rabecsülésünk tiszteletteljes kifejezését.

Olaru Péter

a Timişoari Ipartestület elnöke

Kovács István

a Timişoari Kisipari Munkaadók Szindikátusának elnöke

Wiefiel Steuergattungen belasten den Steuerträger

Es wird nicht uninteressant sein der Wahrheit in die Augen zu schauen und wissen wieviele Steuergattungen uns im täglichen Leben direkte und indirekt belasten, bzw. begegnen.

a) Direkte Staatsteuern:

1. Grundsteuer.
2. Haussteuer.
3. Handels- und gewerbliche Professionalsteuern.
4. Kapitalszinsensteuer.
5. Einkommensteuer nach Gehälter.
6. Steuer für freie Berufe.
7. Globalsteuer.
8. Militäersteuer.
9. 2% taxensteuer für städtisches Immobilien einkommen.
10. Losensteuer.

b) Indirekte Steuern:

Hiezu gehören Monopolsteuern und nicht monopolisierte Steuern u. Alkoholsteuern.

1. Bier.
2. Wein.
3. Schnapsee und Zuka.
4. Champagner.
5. Schanktaxen.
6. Steuer für Petroleumzeugnisse.
7. Bierhefensteuer.
8. Zuckersteuer (Chokolade, Cacao und nach sonstigen Zuckerln.)
9. Steinsodasteuer.
11. Südrüchtensteuer.
12. Elektrische Strom und Gas-Steuer.
13. Luxus- und Umsatzsteuer
14. Belustigungssteuer.
15. Bergwerk-Grubensteuer.
16. Energiesteuer.
17. Beleuchtungssteuer.
18. Wegsteuer.
19. Stempelgebühren- und Rechtstaxen.
20. Firmementsteuer.
21. Taxen für Lösung von Gewerbescheine.
22. Zölle.

Komitats- und Gemeindesteuern:

1. Komitatssteuern:
1. Bodensteuer.
2. Haussteuer.
3. Ersatzsteuern für freie Berufe.
4. Jener Teil der Wegsteuer, welche auf das Komitat faellt.

II. Gemeindesteuer:

1. Bodensteuer.
2. Haussteuer.
3. Ersatzsteuer nach freie Berufe.
4. Jener Teil der Wegsteuer welche auf die Gemeinde faellt.

Gemeindesteuern:

1. Fronsteuer.

2. Sanitaetensteuer.
3. Nicht bebaute Platzsteuer.
4. Teritorialsteuer.
6. Steuer nach Haussangestellte und Diener.
7. Fuhrwesensteuer (Transportgeraete.)
8. Motorsaegesteuer.
9. Pferdsteuer.
10. Hundsteuer.
11. Hotelsteuer.
12. Feuerlöschsteuer.
13. Reklam-, bzw. vorspringende Firmentafelsteuer.

14. Feldhütentaxe.

Verschiedene Fachkammertaxen:

1. Handels- und Gewerbekammertaxe.
2. Agrikulturkammertaxe.
4. Architektenkorpstaxe.

Das Gewerbe- und den Handel belasten noch folgende spezielle Taxen.

1. Krankenkassagebühren (nach der eigenen Person, nach den Lehrlingen und Haelfte nach den Angestellten Gehilfen.)
3. Lehrlingsheimtaxe der Krankenkassa.
4. Lehrlingskontraktetaxen der Krankenkassa.
5. Freisprechungstaxen der Krankenkassa.
6. Gewerbescheintaxen der Krankenkassa.
7. 1%-ige Arbeitslosentaxe nach dem Verdienst der Angestellten (1/2% Arbeitgeber und 1/2% Angestellter.)
8. Im Krankenfalle des Angestellten zu zahlenden ersten „Siebentage“.
9. Urlaubgebühren der Angestellten.
10. Überstempelung der Lohnlisten.
11. Fakturenstempeln.
12. Stempelgebühren nach den Deklarationen der Personensteuern.
13. Lokatiosteuer.

JOSEF GAZDA

Sekretär des Temesvarer Gewerbesindikates.

A JOBBKEZ.

A lakatos új inast vesz fel, akinek az egyik segéd mindjárt az első napon hatalmas pofont ken le.

— Nekem úgy mondták, — bögi a gyerek, — hogy csak a mesternek van fegyelmezési joga.

— Igazuk volt — vágta rá a segéd, — de én vagyok a mester jobbkeze!

A SZABAD ÉS A LEHET.

— Olvasom, hogy ebben az évben 67 olyan nap van, amelyiken nem szabad dolgozni.

— Mond már! A múlt évben 365 olyan nap volt, amikor nem dolgozhattam...

Jogesetek a kisipar köréből

Általános jogszabályok az építőipar köréből

Általános jogszabály, hogy valamely felállítandó telephely tervezési költségei különös kikötés hiányában az ajánlattevőt terhelik.

A különböző építkezési szindikátusok által megállapított tervezési díjszabás a bíróságra nézve nem kötelező és azt kötelezőleg a bírósági eljárásban a bíró nem alkalmazza. Ha ez kötelezőleg lett volna előírva, ellenkezne a bírónak a törvényben biztosított szabad mérlegelési jogával és kötelességével. A bíróság ezeket a díjszabásokat amennyiben a felek azok alkalmazását szerződésileg kikötötték, irányadónak minősítheti, de a díjszabástól függetlenül, a munkadíj a bíróság által megállapított tények és a végzett munkának a bírói megállapítás szerinti ellenértéke alapján jár. Ha azonban a munka ellenértéke pontos szerződésbeli feltételek szerint a díjszabás tételei alapján minden pontra meg van állapítva, úgy a díjszabási tételek alkalmazandók. Kivételt képez azonban az olyan eset, amikor a díjszabás egyes tételei a szokásos munkadíjat jóval túlhaladják és megtévesztés esete forog fenn.

Ha az építész nem volt eltöltve a szerződésben attól, hogy a terveket másokkal is közölhesse, sem attól, hogy hasoncélú építményt más tervek szerint felépíthessen, akkor ezen tények miatt a megbízó nem jogosult, hogy az építkezési megbízást visszavonja.

Női fodrásznál vagy kozmetikai szalonban eltorzított nő kártérítést követelhet, ha az elszennvedett sérülés számára előnyösebb helyzet elérését megnehezíti és ha a sérülést a szakiparos gondatlansága idézte elő. — Ez a felelősség fennáll akkor is, ha a sérülést nem a mester, hanem annak alkalmazottja okozta.

A jogeset, amit alábbiakban közlünk, Erdély egyik nagyobb városában történt és most van felebbezés alatt.

Ki ne tudná, hogy a női fodrászat és a kozmetika ma már annyira fejlett, hogy hovatovább nem lesz már csunya, csak kellőképpen nem ápoltnő. Az alábbi jogeset ilyen kikészítésről szól. A kikészítés alatt értjük, amikor a szakember fodrásziparos a hajnál, szemöldökénél és kéznél olyan munkát végez, hogy a női kéz nem az, ami volt, hanem szebb, a haj nem a régi kócos valami, hanem hajköltemény és a szemöldök nem szemöldök, hanem a bájos női arcban csillogó mélytűzű szem ivelt boltzata.

Önagysága, aki menyasszony, alig pár napja, hogy vőlegényét az eljegyzési aktus formájában véglegesen büvökörebe vonta, megjelenik a női fodrásznál. Alarcos-báiba készül. Tetszeni akar vőlegényének és talán másoknak is. A divat, divat, tehát kéri, hogy a haját fessék meg, szemöldökét előírás szerint varázsolják át és körmeinek is adják meg a divatos színt. A fenti műveletet úgy kell elvégezni, hogy az ördögfrizura az álarchoz simuljon és a jelmezhez az „ördögi arc” az álarc levétele után is találjon.

Ez a munka meglehetősen próbára teszi a női fodrász szaktudását. Sajnos azonban, nincs mód rá, hogy a mester mindent elvégezhesen, mert sokan vannak az üzletben, így csak a manikűr munkát végzi személyesen. A hajfestést és a szemöldök kihúzását az egyik segédjére bízta, aki nemrégén lépett be az üzletébe. A segédnek az utasításokat a hölgy kívánságához képest megadja.

A munkát elvégzik, a hölgy fizet és megy. Pár nap múlva a hölgy szemöldökénél gennyedés keletkezik. A fejbőr hámlani kezd és kisebb-szerű kelések keletkeznek a fejbőrön. A hölgy orvoshoz megy, aki megállapítja, hogy a nem szak-szerű festés és gondatlan szemöldökszállkihúzás az oka a bajnak, mert infekciót idézett elő.

A hölgy a bírósághoz fordul. A mester azzal védekezik, hogy ő már kezelte a hölgy bőrét és tudomása van arról, hogy a hölgy bőrzékenysé-gben szenved és így valószínűnek tartja, hogy a túlzott bőrzékenység és nem a segéd munkája okozta a keléseket.

A bíróság azonban a szakorvosok meghallgatása után úgy látta, hogy a hajfestés szak-szerűtlen volta és a szemöldök-kihúzás helytelen kezelése okozta a keléseket.

A hölgy kérte kárának megtérítését, vagyis az orvosi, gyógykezelési költségeket és miután a szemöldökénél kisebb forradások keletkeztek, ami által arcának vonzó bájossága annyira csökkent, hogy vőlegénye tetszését elvesztette, emiatt külön 10.000 lej kártérítést kér. Ennyire értékelte azt a vonzó-erő csökkenést, amit a helytelen kezelés neki okozott.

A mester azzal védekezett, hogy nem ő, hanem a segédje végezte a munkát, a segédje helytelen kezelésért nem felel, mert a segédet mint szakembert vette fel egy pár nappal azelőtt, mielőtt az eset történt. Kérte a vonzó-erőcsökkenés címén való kereseti összeg elutasítását, mert ilyen kártérítési alapot nem ismer a bírói joggyakorlat.

A bíróság helyet adott a keresetnek és kimondotta, hogy a mester felelős segédjéért, mert ő köteles meggyőződni arról, hogy alkalmazottja szakember-e és hogy van-e kellő gyakorlata. Miután ő választotta és vette fel a segédet, annak tényeiért jogilag felelős. A nő keresetének azon részére pedig, amit azon a címen támasztott, hogy szépségét csökkentette a kezelés és így jövőd férjhezmenési esélyei csökkentek, jegyessé-g részben emiatt szakadt meg, szintén megítélte a bíróság a kártérítést.

A bíróság ugyanis arra a jogi álláspontra helyezkedett, hogyha a nő elcsúfított, ez az életben eddigi előnyös helyzetének rovására történt. Jelen esetben a férjhez menetelét nehezítette meg a hölgynek. A bíróság igazoltnak vette, hogy a párti a női fodrásznál történt elcsúfíttatás miatt nem sikerült. A nő által igényelt 10.000 lej kártérítést is indokoltnak találta a bíróság, megállapítva, hogy a nő arckifejezése bizonyos mértékben elcsúfított.

A marasztaló ítéletet a női fodrász a törvény-székhez felebbezte meg, amely még nem hozott az ügyben ítéletet.

Ha az általa forgalomba hozott bort a hatóság már gyanusnak nyilvánította, de a korcsmáros tovább folytatja a kifogásolt bor eladását, az italmérési jog esetleges megvonása címén nem élhet kártérítési perrel a bor eladója ellen. — Az eladó a még ki nem árusított gyanus bort azonban az eredeti eladási áron köteles visszavásárolni.

Egy erdélyi korcsmáros, aki egyébként a legjobb minőségű borokat hozza forgalomba, az 1932. évben nagyobb mennyiségű vörösbort vásárolt. A bor egy részét vendéglője pincéjében, a másik részét házában pincéjében raktározza el. A szokásos évi hatósági szemle alkalmával az egészségügyi hatóság a bort gyanusnak találta és azt vegyvizsgálatra küldte.

A vendéglős még a vegyvizsgálat megérkezése előtt, amely vegyvizsgálat eredményét csak jó 2 hét múlva közölték vele, a minta vételétől számíttva, a borokat eladta. A hatóság a vegyvizsgálat alapján a bort szabálytalannak minősítette, annak a forgalomba hozatalát megtiltotta és a vendéglős vevőjénél lefoglalta.

A vendéglős a maga vevőjének a vörösbort vételárát köteles volt visszaadni, mire ő a saját

eladója ellen fordult. Közben azonban az egészségügyi hatóságok jelentése alapján az italmérési engedélyt, míg a vizsgálat folyt, — a vendéglőstől megvonták, de amikor beigazolódott, hogy a bor szabályszerűtlen festése nem tőle származott, az engedélyt részére visszaszolgáltatták.

A vendéglős a még el nem adott és lefoglalt bor ellenértékének visszatérítését követelte az eladótól azon a címen, hogy italmérési engedélyt az eladó által meg nem engedett módon festett vörös bor miatt vonták meg tőle, az engedély-megvonás időtartama folyamán szenvedett kárának, illetve elmaradt hasznának megtérítéséért pert indított.

A bíróság az el nem adott bormennyiség után járó tényleges vételár visszatérítésére kötelezte az eladót. Nem ítélte meg a kárt arra az időre, amíg az italmérés el volt vonva a vendéglőstől.

A bíróság indokolása szerint, mikor a bor hatóságilag gyanusnak nyilvánított, forgalomba hozása a vendéglős veszélyére történt. Ha a vegyvizsgálat folytán az italmérési engedély — habár ideiglenesen — el is vonatott, az a forgalomba hozatal miatt történt. Az eladó emiatt nem felel, mert a vendéglős az adott körülmények folytán nem járt el kellő gondossággal, mikor a gyanus bort továbbra is forgalomba hozta a vegyvizsgálat eredményének tudomásul vétele előtt.

Erdélyi bírói ítélet cséplőgép javításánál vállalt egy évi garancia ügyében

Egy gépjavitó iparos egy cséplőgép felszerelésére és megjavítására vállalkozott. A munká-sait a célból a tett színhelyére kiküldötte. A javítási munkán a szerelő és a munkások napokig dolgoztak, míg a javítási munkálatok befejezése után a gépet használható állapotban a tulajdonos-nak átadták. A végzett javításokért a géplakatos mester egy évi időtartamra garanciát vállalt.

A tulajdonos a cséplési szezonig nem használta a gépet, majd 10 napi cséplés után, mivel a kijavított cséplőgép nem működött, más szerelőt hívott és azzal a hibákat megjavíttatni próbálta. Az új szerelő a gépet nem tudta megjavítani, mire a tulajdonos az első alkalommal javító lakatost hívta fel a munkálatok elvégzésére. A géplakatos mester embereivel a munkát sikeresen bevégezte és végzett munkája ellenértékét kérte. A cséplőgép tulajdonosa azonban a fizetést megtagadta. Azzal érvelt, hogy a gép javításáért a mester egy évi garanciát vállalt. A géplakatos a munkadíjért pert indított.

A bíróság helyet adott a géplakatosmester keresetének, mert az kimutatta, hogy az általa elvégzett munkák kifogástalanok voltak. Az ugyan keletkezett hibák és törések a nem hivatott szerelő ténye folytán keletkeztek, aki a motort igen meghajtotta és a cséplőnél a törések emiatt álltak elő.

Kimondta a bíróság azt is, hogy a garancia csakis a javított részekre szól, nem pedig az egész gép összes alkatrészeire, amelyeknek javítását a megrendelő annak idején, az első javítás-kor, a géplakatosmester terveiből annak figyelemzetése ellenére törölte.

Az a tény, hogy a géplakatosmester a gép működéséért 1 évi felelősséget vállalt, nem vonatkoztatható olyan részek működésére, amelyeknek javítását épen a megrendelő akadályozta meg.

Közl.: dr. Kele Sándor ügyvéd

Vas-és fémöntés

Gépműhely

Precíziós szerkezésműködés

LADISLAU

ASSAEL

LÁSZLÓ

MŰLAKATOSSÁG Arad, Cal. Radai 35. Gyártom a mezőgazdaság összes gépeit. Kenderfeldolgozó gépek — Malomberendezések saját modelom után készülnek.

A cluji reviziós-bizottság elvi döntése nem foglalt állást az építész kamarai törvény ellen

A reviziós-bizottság döntése szerint azoktól, akik öt év óta megszakítás nélkül építőipari gyakorlatot folytatnak és 1933 május 12-ig beadták kérvényüket az építész kamarába való felvételük érdekében, 250.000 lejes építkezési köteles elfogadni a benyújtott terveket a városi mérnöki hivatal

Késhegyig menő harc a szerzett jogok kivívásáért

Az Iparos már többször ismertette azt az ellentétet, ami az építész kamarai törvény végrehajtása körül a cluji városi mérnöki hivatal, jobban mondva a város tanácsa és a cluji építőiparosok körül felmerült. Az interimár-bizottság ugyanis a mérnöki hivatal előterjesztése határozatilag kimondotta, hogy

e hó 15-ike után csak azoknak az építőiparosoknak tervet fogadja el és hagyja jóvá, akik igazolni tudják azt, hogy az építész kamarába való felvételüket már kérték és kérésük felülvizsgálásáért megállapított taxát befizették.

A városi tanácsnak ez a határozata rendkívül veszedelmesnek mutatkozott, mert a helyi építőiparosok jó része nem kérte az építész kamarába való felvételét és nem is akarja kérni. Ezek ugyanis arra az érthető és helyes álláspontra helyezkednek, hogy

az építész kamarai törvény ellentétben áll az alkotmánytörvénnyel, mert szerzett jogokat semmisít meg és éppen ezért a törvényt módosítani kell.

Ebben az irányban Bucurestiben többszöri közbenjárásra Lapedatu miniszter kijelentette, hogy a törvényt rövidesen felülvizsgálják s

annak sérelmes rendelkezéseit módosítják.

A cluji interimár-bizottság azonban ragaszkodott a törvény végrehajtásához és ezért nem vette figyelembe Lapedatu miniszter kijelentését, amely a városra nézve nem is lehet kötelező. Tekintettel azonban arra, hogy a tanácsnak ez a határozata az építőiparosok nagy részét kenyérkeresetétől megfosztotta, az ellen

felelősséggel éltek a helyi reviziós bizottsághoz.

Bohatic Leo mérnök, Vasile Simon, dr. Iuon Negrutiu mérnökök és a cluji ipartestület építőipari szakosztálya írta alá a felelősséggel és abban azt kérték, hogy

a bizottság semmisítse meg az interimár-bizottságnak idevonatkozó határozatát.

A bizottság első szekciója a múlt héten tárgyalta a beadott felelősséggel és a napokban hozott határozatot. A határozat tisztázza a helyzetet és megsemmisíti az interimár-bizottságnak múlt év augusztus 31-én hozott határozatát. E határozat szerint

kétszázötvenezer lejen felüli építkezésnél a mérnöki hivatal csak a diplomás építészeknek, vagy csak az építész kamarai tagjai közé már felvett építészeknek a terveit fogadhatja el kivételre.

Szemban ezzel a határozattal, a reviziós bizottság kimondotta, hogy

a városi mérnöki hivatalnak kötelessége mindazoknak az építőiparosoknak kétszázötvenezer lejes építkezési elfogadni a terveit, akik igazolják, hogy öt év óta megszakítás nélkül építőipari gyakorlatot folytatnak és akik igazolni tudják azt, hogy 1933 május 12-ig az építész kamarába való felvételüket kérték, tekintet nélkül arra, hogy felvételük fölött határozott-e az építész kamarai vagy sem.

Ez a reviziós bizottság határozatának lényege. Megsemmisíti ezenkívül az interimár-bizottságnak ez év január 15-én és január 22-én hozott határozatait is.

A mérnöki hivatal és a város felelősséggel jelentett be a határozat ellen, de felelősséggel az építőiparosok is, mert a bizottság

nem határozott abban a kérdésben, hogy az építész kamarai törvény alkotmányellenes-e vagy sem?

Mindaddig tehát, amíg ez a vita eldől magasabb bírói fórumok előtt, a mérnöki hivatal köteles elfogadni azonban az építőiparosoknak tervet, akik öt év óta folytatnak gyakorlatot és akik felvételüket kérték az építész kamarába.

Jövő év április 25-ig meghosszabbították a jelenlegi lakbértörvényt

Bucuresti jelentés szerint a lakbérek maximálásának egy csökevénye ma is érvényben van: azok a köztisztviselők, akik a háború óta nem változtattak lakást, ma is kedvezményes lakbért fizetnek a háztulajdonosnak, aki viszont az államtól kapja meg a differenciát. Az eljárás elég bonyolult, mert az állam viszont úgy gondoskodik a lakbér-különbözetek fedezetéről, hogy minden lakbér-szerződés után 2 százalékos illetéket szed a ennek az illetéknek jövedelmét fordítja a közszolgáltatásban álló lakók lakásbérének kiegészítésére.

A pénzügyminiszter szeretne volna ezt a kösterhet is leépíteni a megszüntetni a 2 százalékos szerződési illetéket, a minisztertanács azonban a jelenlegi állapotnak további egy évre való fentartása mellett foglalt állást s így az igazságügyminiszter elkészítette a törvényjavaslatot, amely kimondja, hogy a jelenlegi lakbértörvény hatálya 1935. április 25-ig meghosszabbítottatik. A javaslat csupán azt az eltérést tartalmazza az eddigi törvényről, hogy

a lakbér-szerződések illetéke leszál 2 százalékról 0.50 százalékra, az eddiginek negyed-része, mert állami lakbérkedvezmény esetén csak a szorosan vett állami tisztviselők és nyugdíjasoknak fog járni.

Az igazságügyminiszteri javaslat már a Szenátus előtt van.

Bőröndök, pénztárcák, ridikülök és bőrdíszműauk

legjobb bevásárlási helye a készítőnél

Klein bőröndösnél
TIMISOARA, Belváros, P. Sft. Gheorghe (Sat. György-tér) 6.

Aradi iparosok találkozóhelye:

FRIED FERENC
vendéglője, az aradi Iparos Otthonban.

KÜLÖNBSEB.

- Általában a nők jobban bírják a fájdalmakat, mint a férfiak.
- Ki mondta, az orvos?
- Nem, a szuszterom...

Dornhelm Jenő R. T.

Timisoara, I. Str. I. G. Duca 2

Erdély és Bánát legnagyobb textil- és divatáru nagykereskedése.

Fióküzletek:

„Louvre” Timisoara, IV., Bulv. Berthelot 21.
„Fortuna” Timisoara, II. Piata Traian

Dornhelm Jenő R. T. Lugoj, Bejan-palota
„Fortuna” Oravija

Világvárosi választék!

Detail eladás!

Engros-árak!

Strzalka János

réz- és fémáru üzeme Arad, Calea Saguna 110

Gyártmányai: Ipari- és mezőgazdasági szeszgyárak berendezése és javítása. Borszesz, likőr, pálinka és cognac-főzdek.

Gyógyszerészeti, laboratóriumi és vegyigárak berendezése.

Kelme, pamut és nyapju-festődei készülékek. Cukor, cukorka és fagyaltgépek készítése. Fürdőkályhák, mosó-üstök és vízmelegítők vízszeladóknaK mérsékelt áron. Költségvetéssel díjtalanul szolgálók.

Ismét a Moldovan-rezsim kerekedett fölül a cluji ipartestületben

Bizottság vizsgálja felül az ipartestület számadásait. — Az újonnan megválasztott előljáróság teljes névsora.

360 szavazattal 210 ellenében győzött Moldovan Anton, a józan iparos-elem vezére

A cluj-i ipartestület vasárnap délelőtt tartotta meg tisztújító közgyűlését. Óriási érdeklődés nyilvánult meg a közgyűlés iránt, s amint az előre látható volt, Moldovan Anton győzelmét eredményezte. A választás erőpróbája volt a komoly és harmónikus munkára törekvő iparostársadalomnak nemzetiségi különbség nélkül, s éppen ezért eredménye mindenben kielégít. A közgyűlésen Moldovan Antal elnökölt, az iparhatósági biztosi tisztelet dr. Anca Iustin töltötte be. A közgyűlés megnyitása után elfogadták az előljáróság múltévi működéséről szóló jelentését, majd a számadások bemutatására és a felmentvény megadására került a sor. Eanél a pontnál parázs vita támadt. Az ellenzék azt javasolta, hogy a tágysorozatnak ezt a pontját ne tárgyalják, a közgyűlés azonban — Moldovan indítványára — a javaslatot visszautasította és úgy határozott, hogy a számadások felülvizsgálására a jelenlegi és az ezután megválasztandó előljárósági tagokból bizottságot küld ki.

Ezután az elnök bejelentette a maga és előljárósága lemondását, mire a közgyűlés Farcas Andrei elnöklete alatt, szavazatszedő bizottságot

küldött ki és azután megkezdődött a választás. A választás tartama alatt leadtak 570 szavazatot, amelyek közül 360 szavazatot a Moldovan-féle lista, 210 szavazatot pedig a Biri-féle lista kapott.

A szavazatszedő bizottság elnökének jelentése alapján a közgyűlés elnökké Moldovan Antalt, al-elnököknek Petricas Aurelt és Onofrai Istvánt, számvizsgálóknak Bena Ioant, Simon Jenót és Rosenfeld Arminit választották meg. Előljárósági tagok lettek: Romulus Blaga, Ioan Ratiu, Gavril Aiudean, Ioan Gărdan, Petru Drasovean, Teodor Luca, Laurentiu Săbăduş, Iosif Câmpian, Atanasie Potora, Teodor Orban, Gavril Căpuşan, Mihail Darida, Alexandru Serban, Victor Turdean, Gheorghe Chioreanu, Drăgan Iuliu, Ioan Sărăfoleanu, Vasile Rosca, Horváth Pál, Klein Samu, Schwartz Márton, Spitz Aladár, Lusztig Tibor, Uray Sándor, Torday Mihály, Ábrahám Mór, Papp János, Kauffmann Dávid, Nadler Sch. Hermann, Láposi Ferenc, Kiss Kálmán, Berkovics Maximilian, Török Árpád, Szabó Pál, Orbán Balázs, Prezenszki Béla, Előljárósági póttagok: Gavril Costea, Vasile Pop, Vasile Olteanu, Morar Ioan, Ioan Pop, Gheorghe Tantiu, Wolf Mózes, Deretei Gyula, Tóth József, Stauber József, Debreczeni Albert, Mezei József.

HOL KEZDŐDIK?

A kis Móri haza jön az iskolából, kétségbeesetten odamegy apjához és azt mondja:

— Tata, ma az etikáról beszélt a tanár ur, de én egy szót sem értettem. Légy szives, magyarázd meg nekem, hogy mi az etika?

— Hát nézd fiacskám — feleli Mórika papája — tegyük fel, hogy bejön hozzánk az üzletbe egy vevő és vásárol valamit három pengőért. Idead egy tízpengőt és én visszaadok neki hetet. Na már most mikor elmegy, jobban megnézem a kapott pénzt és azt látom, hogy az nem tíz, hanem ötvenpengős.

— Jól figyelj ide! Ott kezdődik az etika, hogy én ezt megmondom-e a társamnak, vagy nem mondom meg?

KRITIKUS VENDEG.

— Pincér, nem friss a rák.

— Pedig éppen most érkeztek!

— Akkor bizonyosan gyalog jöttek...

KETFELE FAJDALOM.

— Azt hiszed, nekem nem fáj, ha verlek?

— Lehet, papa, hogy neked is fáj, de nem ugyanazon a helyen!

UDVARIAS KÉRŐ.

— Kedves Csiperke ur, adja hozzám a leányát.

— Sajnálom, nekem is több van.

— Mit tegyek, hogy meglágyuljon a szíve?

— Nem a szívemre, hanem az agyamra hallgatók.

— De hiszen akkor nem kell semmitse tenem.

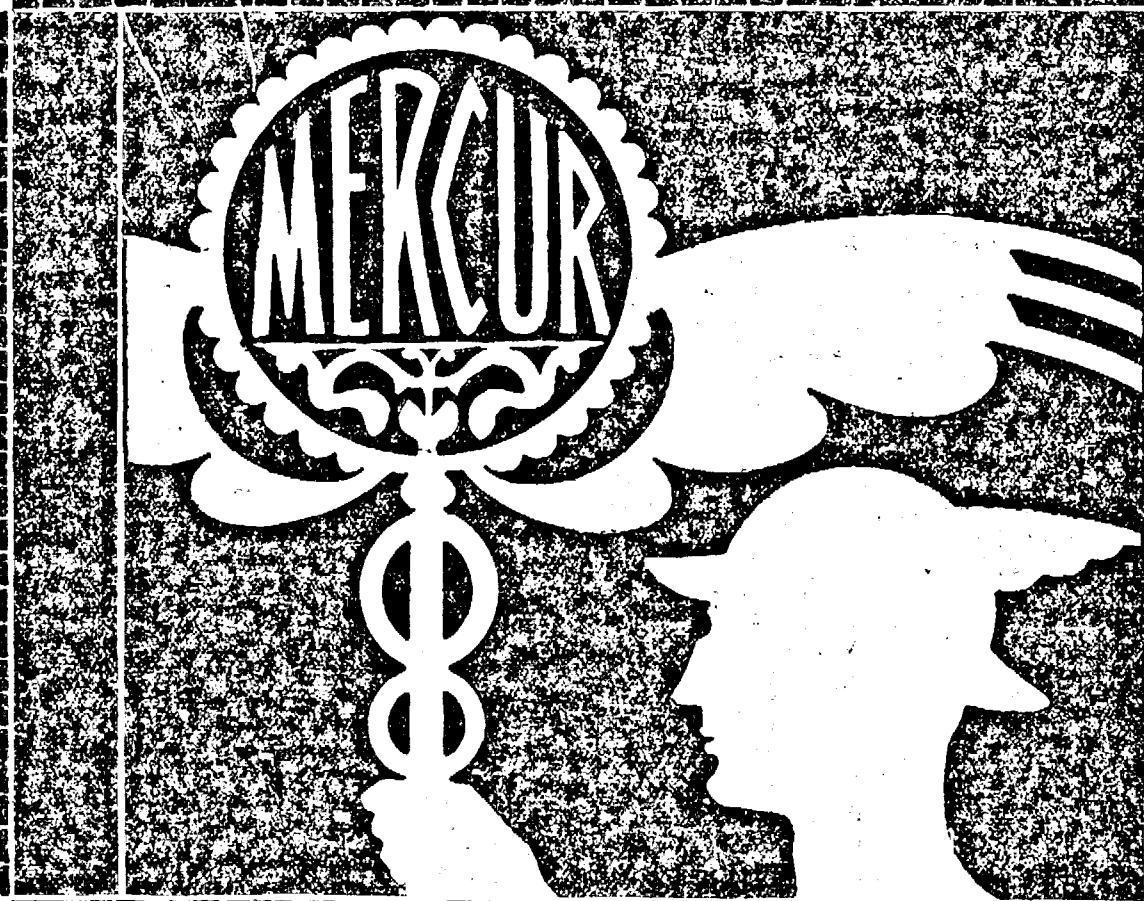
— Hogy-hogy?

— Mert az már régen meglágyult...

MAI CSELEDEK.

— Tud maga biciklit tisztítani, Mari?

— Azt nem, nagysága, de megmondhatom, hol tisztítják az enyémet.

Mi megkönnyítjük bevásárlásait!

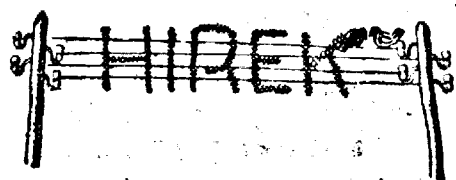

Mercur könyvvel...

7 havi hitel!

Felár nincs!

Központi Iroda: ARAD, Str. Brătianu 18.

AZ IPAROS

Megjelenik minden pénteken.

Előfizetési ára egész évre intézménynek és nagy cégeknek 1000 lej, félévre 500 lej. Iparosoknak egész évre 300 lej, félévre 150 lej, negyedévre 75 lej.

Hirdetés négyzetcentiméterenként 4 lej. Eves kötéseknél árendmény.

Redactia si administratia — Szerkesztőség és kiadóhivatal — Redaktion und administration Arad, Caminul Industriilor-Iparos Otthon.

Pénzügyminiszeri körrendelet a heringos fahordók import vámjáról

A pénzügyminiszter körrendeletet intézett az összes vámhatóságokhoz, amelyben hivatkozással az ez év március 1-én kiadott körrendelet első pontjára, úgy intézkedik, hogy az olyan fahordók vámolására nézve, amelyekben sósvízben heringet importálnak és a melyek így a jövőben hasonló hordók kereskedelmi értéke szerint bírálandók el, a Legea pentru Stabilirea Normelor de Cantărire a Mărfurilor pe Greutate 6-ik artikulusa szerint a következőképpen vámolandók el:

Az áru teljes súlyából le kell vonni 10 vagy 12 százalékos göngyöleg-súlyt, az említett törvény 8) tabella rendelkezése szerint és ezt a göngyöleg-súlyt külön kell vámolni, mint a hordót, azonban csak akkor, ha a hordón több, mint két vasabroncs van.

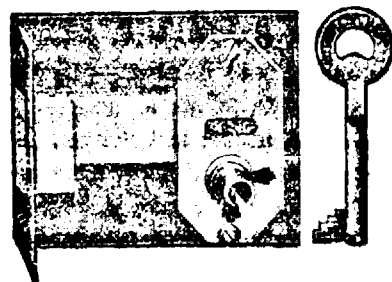
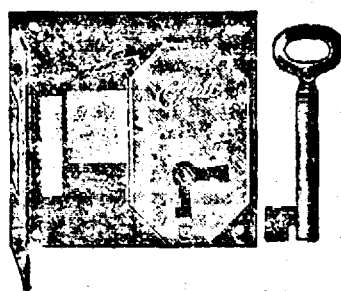
— Elkészült az autonóm intézetek felosztásáról szóló törvény. Bucurestiből jelentik: Nichita Constantinescu pénzügyi alminiszternél készen áll az autonóm intézetek felosztására vonatkozó törvényjavaslat. Már át is küldte a legfelsőbb törvényelőkészítő bizottsághoz. A törvénytervezet a napokban már a parlamentet is foglalkoztatni fogja.

— MEGHOSSZABBITOTTAK AZ EZEREJESEK BEVÁLTÁSI IDEJÉT Bucurestiből táviratozzák: A Banca Nationala igazgatósága közli, hogy az 1000 lejes bankjegyek beváltási határidejét május 1-ig meghosszabbítja.

— Csak románul lehet címezni a postaküldeményeket. A postavezérgazgatóság legutóbbi kelt rendeletével közli, hogy a feladott levelekre belföldi forgalomban a címet, rendeltetési helyet és uccát csak román nyelven kell feltüntetni. Az aradi postafőnökség ezúton figyelmezteti a közönséget, hogy a vezérgazgatóság rendelkezéseit saját érdekében tartsa be, mert ellenkező esetben a levelezés késést szenved sőt megtörténhet, hogy a küldeményt esetleg nem is kézbesítik.

— A munkanélküliek segélyezése. A városi munkanélküli segélyiroda közölte az aradi Kereskedelmi Testület vezetőségével, hogy a munkügyi miniszterium belátván előző rendelkezésének régrehajthatatlanságát, elállott attól, hogy a munkanélküliek országos segélyalapja javára a munkabiztosító pénztár szedje be az alkalmazottak fizetésének felében a főnök, felében az alkalmazott által fizetendő egy százalékát. Ennek folytán a város most már kéri azokat a kereskedőket, akik a városi segélyezés céljaira önként felajánlottak bizonyos összegeket, azoknak befizetését azonban a fennállott bizonytalanság idejére felfüggesztették, hogy fizessék be a hátralévő összegeket a városi munkanélküli segélyalap pénztárába. A segélyezés az idei télre befejeződik, a város a még künlevő összegekkel a jövő évi segélyalap biztosítását kezdi meg. Az Aradi Kereskedelmi Testület vezetősége ezt a városi átiratot azok jóindulatú figyelmébe ajánlja, akik még nem fizették be a felajánlott segélyösszeget.

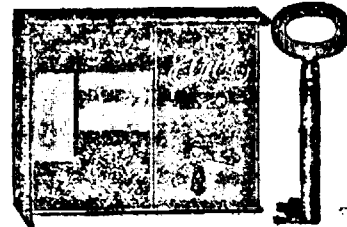
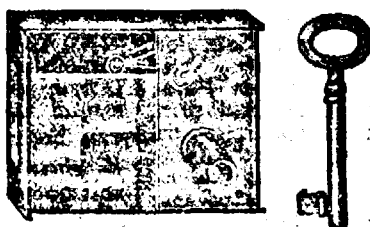
— A Romániai Fodrászmunkások Országos Szövetkezetének aradi csoportja állást közvetítő irodát nyitott a Moise Nicoara ucca 2 szám alatt. A közvetítő iroda délután 5—7 óra között tartja hivatalos óráit.

„ELZETT” BUTORZÁR

a legjobb,
legelőcsőbb,
minden igénynek
megfelelő

Kapható:
minden romániai vaskereskedésben!

TARTALÉK GÉPAALKATRÉSZEK IMPORT-VÁMJA

A pénzügyminiszter körrendeletet küldött az összes vámhatóságokhoz, amelyben közli, hogy továbbra is fel lesznek mentve az import autorizáció alól a mezőgazdasági gépek tartalék alkatrészei, amelyek a vámtarifa 1225. és 1226. artikulusában vannak felsorolva. Ezeknek importjánál azonban nemcsak a behozatali vámot, hanem az autorizáció taxáját is meg kell fizetni, amelyeket a vámtarifa megfelelő szakaszai írnak elő.

— A pénzügyminiszter felhívása az autótulajdonosokhoz. Bucurestiből jelentik: A pénzügyminiszter felhívja az autótulajdonosokat, hogy az első trimeszterre eső adójukat április elsejéig fizessék ki, mert ellenkező esetben az autótörvény 28. paragrafusa értelmében járnak el velük szemben.

SZERELMI POSTA

Első segéd: — Na, te alaposan megvágta az öreget.

Második segéd: — Igen, de nem ügyetlen-ségből. Udvarolok a szakácsnéjának és ez a jel, hogy este találkozunk.

Ajánljuk versenyen felülálló géphajtó- és tömítő-köteleinket,

malom- és transport hevedereinket. Kókusz-szőnyeg, labtörő, grádli, butorszövet, plüss, arik, butorugó, mindenféle kárpitoskellékek. Zsák, zsinag, kötél, ponyva, tömlő, kender, len, és juta-gyártmányok

Schönberger és Grüstein R. T.

Arad, a Neuman ház

A tavasz már nem hoz gondot.

végi ruháimat

Hospodár-hoz küldöm

attestem!, vegyileg tisztítani.

Arad, Strada Stroiescu 13.
és Strada Eminescu 3

— Intézkedések az adóbonokkal való visszaélések megakadályozására. Több erdélyi és regáli megye adóhivatalánál az utóbbi időben olyan természetű visszaéléseknek jöttek nyoma, amelyeket az adóárnyékok adóbonokkal követtek el úgy, hogy az 1831 előtti adótarlozásokra készpénzzel befizetett összegeket bonokkal helyettesítették és a különbözetet elcsikkasztották. Ezzel több száz ezer lejnyi károsították meg az államháztartást. Hasonló visszaélések elkerülése végett a miniszterium körrendeletet bocsátott ki, amelyben elrendeli, hogy: 1. Adóbonbefizetőnek saját kezűleg kell nyilatkozatot kitölteni, 2. a havonta kétszer történő adóhivatali pénzeszolgáltatás alkalmával a számvétség főnöke személyesen kell, hogy a pénztárteteleket ellenőrizze és ha gyanús tételek talál, azonnal vizsgálatot kell indítania. Az aradi pénzügyigazgatóságnál még eddig semmiféle szabálytalanságnak nem jöttek nyoma, az adóbonokkal való elszámolás mindhárom aradi adóhivatalnál a legnagyobb rendben bonyolódott le.

ELFOGYOTT A KESZPENZ.

— Nincs baj, Pötyi! Ha minden kötél szakad, haza költözünk a szüleidhez.

— Nem lehet, Boci, már ők is a szüleiknél laknak.

Convocare.

Căminul Industriaşilor din Arad ţine la 2-
Aprilie 1934. orele 10. a. m.

adunarea generală ordinară

la care cu onoare invit membri. — Intrucât membrii se vor prezenta în număr suficient de a putea aduce decizii, atunci în virtutea statutelor adunarea generală se va ţine cu 8 zile mai târziu, la 8. Aprilie, fără considerare la numărul membrilor prezenţi, în acelaş loc la acelaş oră şi cu ordinea de zi identică.

Arad, la 23 Martie 1934.

Iuliu Reinhart, preşedinte.

Ordinea de zi:

1. Raportul Direcţiunii asupra gestiunii anului 1933. în legătură cu aceasta statistica membrilor din nou intraţi, decedaţi sau eşiţi.
2. Revizuirea bilanţului.
3. Raportul comisiei de cenzori şi decizi asupra acordării descărcării.
4. Stabilirea bugetului pe anul 1934.
5. Alegere: a) alegerea a 4 membri în Direcţiune pe timp de 3 ani în locurile mandatelor expirate. b) Alegerea a 2 membri supleanţi în Direcţiune pe timp de 3 ani. c) Alegerea a 20 membri în comitet pe timp de 3 ani şi a 5 membri supleanţi în comitet pe timp de 3 ani. d) Alegerea a 5 membri în comisiunea de cenzori pe timp de 1 an şi a membri supleanţi pe timp de 1 an.
6. Propuneri.

Meghívó.

Az Aradi Iparos Otthon 1934. április hó 2-án d. e. 10 órakor tartja meg

rendes évi közgyűlést

az Iparos Kulturház dísztermében, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. Amennyiben a tagok nem jelennek meg határozatképes számban, úgy az alapszabályok értelmében 8 nappal később, azaz 1934. április hó 9-én tartatik meg, tekintet nélkül a megjelent tagok számára, ugyanazon órában és azonos napirenddel.

Reinhart Gyula, elnök.

Napirend:

1. Az Igazgatóság jelentése az 1933. évről, ezzel kapcsolatban jelentés az újonnan belépett és elhalt tagokról.
2. A zárszámadások megvizsgálása.
3. A számvizsgálóbizottság jelentése és a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
4. Az 1934. évi költségvetési irányszat megállapítása.
5. Választások: a) Az igazgatóságban lejárta és megújult tagsági helyekre 4 igazgató választása 3 évre. b) 2 igazgatósági póttag választása 3 évre. c) 20 rendes választmányi tag választása 3 évre, 5 választmányi póttag választása 3 évre. d) 5 számvizsgálóbizottsági rendes tag választása 1 évre és 3 számvizsgálóbizottsági póttag választása 1 évre.
6. Indítványok.

Butorgyárak Butoriparosok Asztalosok

tapasztaltak, hogy
legjobb
leggazdaságosabb
legbiztosabb
a szőlővel oldható

„FORTE” HIDEGENYV

Az a dozsa-kapcsoló:
Fischer János, fűtőüzem,
Bartos Miksa, fűtőüzem,
Steinlizer, N. festékkereskedés,
Bulum Hald vaskereskedés.

Aradi Iparosok Temetkezési Segélyző Csoportja

Direcţiunea Grupelor de Ajutor de Inmormântare a Industriaşilor din Arad face cunoscut membrilor cari sunt în restanţă cu cotizaţiunile lor, să achite restanţa în interesul lor propriu, fiindcă în conformitatea §-ului 14 şi 15 din statute calitatea lor de membri respiră automatic, adică dacă membrul decedează între timp, nu se poate acorda ajutorul.

Cotizaţiunile sunt scadente după următorii membri decedaţi:

A csoportban: 760 Sot. Iuliu Drescher József, 761 Vád. Iuliu Samuil Dick Samuél, 762 Iosif. Nigeli József, 763 Daniel Poláczky Dániel és a B. csoportban: 752 Sot. Iuliu Stefan Hágér István, 753 Iosif Bokor József, 754 Vád. Iuliu Elec Kovács Elek, 755 Sot. Iuliu Novák Józsefnek elhunyt tagjaink után esedékes a fizetés.

Az aradi Iparosok Temetkezési Segélyző Csoportja igazgatósága értesíti a csoport azon tagjait, akik halálzási járulékaikkal hátralékban vannak, azt saját érdekükben rendezzék, mert a csoport szabályzatának 14. és 15-ik §-a értelmében tagsági joguk automatic megsemmisül, azaz ha a tag közben elhal, a segély nem folyósítható.

A fizetés a következő elhunyt tagjaink után esedékes:

KNEFFEL

in és szénűzlete

Bul. Regele Ferdinand 1. 27.

Versenyárukon házhoz szállít 2 éves száraz tűzfűt, salon darabos hősziget, salon díó koksz, kitűnő minőségű, tejás brikkák, száraz vasaló és é. n.

Aradi Polgári Jótékony Egyesület

Direcţiunea Grupelor de Inmormântare a Renuinerei Civile de Binefacere din Arad prin prezenta comunică cu asociaţi, că cotizaţiunile de decedusantescadente până la numărul curent:

In grupa I. csoportban 684 ig. iar in grupa II. csoportban 775 ig.

A decedat in grupa I csoportban elhalt: Öv. Schwarcz Nándorné.

Au murit in grupa II csoportban elhunyt: Esz.nyi Lajosné és Cs. György volt aradi lakosok.

Rugam membri a asociaţiei schimbările de domiciliu la efectuarea plăţii cotizaţiilor.

Az Aradi Polgári Jótékony Egyesület Temetkezési Csoportjai igazgatósága ezúton közli i. t. tagjaival, hogy a halálzási járulékok a következő sorsszámokig esedékesek:

In grupa I. csoportban 684 ig. iar in grupa II. csoportban 775 ig.

A decedat in grupa I csoportban elhalt: Öv. Schwarcz Nándorné.

Au murit in grupa II csoportban elhunyt: Esz.nyi Lajosné és Cs. György volt aradi lakosok.

Rugam membri a asociaţiei schimbările de domiciliu la efectuarea plăţii cotizaţiilor.

Convocare.

Federaţiunea Sindicatelor Industriaşilor din Arad ţine la 5 Aprilie 1934, la ora 8 seara

adunare generală

în sala de lectură a Căminului Industriaşilor, la care se convoacă sindicatele membre de a lua parte prin reprezentanţi lor.

Arad, la 27. Martie 1934.

IULIU REINHART preşedinte.

Ordinea de zi:

1. Discurs de deschidere a perezedinţiei.
2. Raport asupra gestiunii anului 1933.
3. Raport de casa şi aprobarea bugetului anului în curs.
4. Raport Comisiunii de Control a Grupei de Ajutor de Inmormântare a Industriaşilor din Arad şi aprobarea deciziunilor adunării generale a membrilor Grupei.
5. Alegerea membrilor consiliului de administraţie şi a Comisiunii de control.
6. Eventuale propuneri.

Meghívó.

Az aradi iparos szakmai szindikátusok szövetsége

közgyűlést

1934. április hó 5-én, este 8 órakor tartja meg az aradi Iparos Otthon olvasótermében, amelyre a tagszindikátusokat kiküldöttjeik utjáná ezúton is meghívja.

Arad, 1934. március 27-én

REINHART GYULA elnök.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Évi jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. A temetkezési csoport ellenőrző bizottságának jelentése és ezzel kapcsolatban a temetkezési csoport taggyűlése határozatainak jóváhagyása.
5. Választmány és ellenőrző-bizottságok megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

APA RS FTU.

— Csapnivalóan rossz a bizonyítványod. Tudod, hogy Napoleon a te korodban első diákja volt a kadettiskolának?

— Igen, papa és a te korodban Franciaország császára.

Nem megbizhatatlan gyári tömegmunkát,

hanem kiváló aradi kisiparos cipészek divatos, izléses, tartós és mégis meglepően

olcsó kézimunkáját

árusítja a

„MERCUR” cipőáruház

ARAD, Piata Avram Iancu 21